

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม

รายวิชาเลือก วีรบุรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ รหัส สค 12006

หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

ระดับประถมศึกษา

ศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม
รายวิชาเลือก วิชาบุรุษ/วิรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ รหัส สค 12006
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

ISBN :

พิมพ์ครั้งที่ : 1/2554

ปีที่พิมพ์ : 2554

จำนวนพิมพ์ : 100 เล่ม

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 44/2554

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. 0 2281 7217 - 8, 0 2628 5329, 0 26285331
โทรสาร 0 2628 5330

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th/0101-v3/frontend/>
: <http://mesupa.blogspot.com/2008/11/barcode.html>

หนังสือแบบเรียนสาระการพัฒนาสังคม
รายวิชาเลือก วิชาบุรุษ/วิรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ (สค 12006)
ระดับประถมศึกษา

คำนำ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาเลือก รหัส สค 12006 วีรบุรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ ขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับ คนไทยในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ ในการดำรงชีวิต อยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และปฏิบัติเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหา นี้ รวมทั้งหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้หรือ สื่ออื่น ๆ เพิ่มเติมได้

ในการดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนเล่มนี้ ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง ที่ร่วมค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบอย่างแท้จริง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษา คณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ หวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน หากมีข้อเสนอแนะประการใดจะขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

คำอธิบายรายวิชา

โครงสร้างรายวิชาเลือกวีรบุรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ (สค 12006)

บทที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวีรบุรุษ วีรสตรีไทย	1
เรื่องที่ 1 พระนางจามเทวี	2
เรื่องที่ 2 ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร	9
เรื่องที่ 3 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	12
เรื่องที่ 4 สมเด็จพระสุริโยทัย	17
เรื่องที่ 5 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	19
เรื่องที่ 6 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	25
เรื่องที่ 7 สมเด็จพระปิยมหาราช	31
บทที่ 2 คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์	38
แบบทดสอบหลังเรียน	41
แนวเฉลยกิจกรรมท้ายบท	47
บรรณานุกรม	52
คณะผู้จัดทำ	54

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระวิชาการพัฒนาสังคม รายวิชาเลือก วิชาบูรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ รหัส สค 12006 (1 หน่วยกิต) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับคนไทยในต่างประเทศ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงก่อนเรียนรู้รายวิชา

ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระและกิจกรรมท้ายบท/เรื่อง

ส่วนที่ 3 แนวตอบกิจกรรมท้ายบท/เรื่อง และหรือแบบทดสอบย่อยท้ายบท

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงก่อนเรียนรู้รายวิชา

ผู้เรียนต้องศึกษารายละเอียดในคำนำและคำแนะนำการใช้หนังสือแบบเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจ และเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ซึ่งการเรียนรู้เนื้อหาและการปฏิบัติกิจกรรมท้ายบท ควรปฏิบัติดังนี้

1. ทาหรือครูประจำกลุ่ม / ครูผู้สอน เพื่อร่วมกันวางแผนการเรียน (ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง)
2. ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเรียน หากมีข้อสงสัยเรื่องใดสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากสื่อต่างๆ หรือทาหรือครูประจำกลุ่ม / ครูผู้สอน เพื่อขอคำอธิบายเพิ่มเติม
3. ทำกิจกรรมท้ายบทเรียนตามที่กำหนด
4. เข้าสอบวัดผลการเรียนรู้ปลายภาคเรียน
5. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชา ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

โดยแบ่งสัดส่วนคะแนนเป็นระหว่างภาคเรียน 60 คะแนน และปลายภาคเรียน 40 คะแนน ดังนี้

5.1 คะแนนระหว่างภาคเรียน 60 คะแนน แบ่งส่วนคะแนนตามกิจกรรมได้แก่

1) ทำกิจกรรมท้ายบทเรียน 20 คะแนน โดยทำกิจกรรม ท้ายบทให้ครบถ้วน

2) ทำบันทึกการเรียนรู้ 20 คะแนน โดยสรุปเนื้อหาหรือวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษา หนังสือเรียนรายวิชานี้ เพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ และนำความรู้ไปใช้ โดยทำตามที่ครูกำหนดและจัดทำเป็นรูปแบบเอกสารความรู้ดังนี้

- ส่วนบันทึกการเรียนรู้ (เนื้อหาประกอบด้วย : ชื่อ – นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศกร.กศน. ของผู้เรียนและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- ส่วนการบันทึกการเรียนรู้ (เนื้อหาประกอบด้วย : หัวข้อ/เรื่องที่ศึกษา และ จุดประสงค์ที่ศึกษาและขั้นตอนโดยระบุว่ามึวิธีการรวบรวมอย่างไร นำข้อมูลมาใช้ได้อย่างไร)

- ส่วนสรุปเนื้อหา (สรุปสาระความรู้สำคัญตามเนื้อหาที่ได้บันทึกการเรียนรู้

- ประโยชน์ที่เกิดกับกับผู้เรียน (บอกความรู้ที่รับและนำมาพัฒนาตนเอง / การนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือในชีวิตประจำวัน)

3) **ทำรายงานหรือโครงการ** คิดสัดส่วน 20 คะแนน โดยจัดทำเนื้อหรือโครงการตามที่ครูกำหนด รูปแบบเอกสารรายงานหรือโครงการดังนี้

3.1) การทำรายงานหรือโครงการตามที่ครูมอบหมาย ให้ดำเนินการตามรูปแบบกระบวนการทำการรายงานหรือโครงการ ตามรูปแบบเอกสารดังนี้

- ปก (เรื่องที่รายงาน รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน : ชื่อ - นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศกธ.กศน. ของผู้เรียนและศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- คำนำ
- สารบัญ
- ส่วนเนื้อหา (หัวข้อหลัก หัวข้อย่อย)
- ส่วนเอกสารอ้างอิง

3.2) การทำโครงการ ตามที่ครูมอบหมาย และดำเนินการตามกระบวนการทำรายงาน โดยจัดทำตามรูปแบบเอกสารดังนี้

- ปก (ชื่อโครงการ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน : ชื่อ-นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศกธ.กศน. ของผู้เรียน และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- หลักการและเหตุผล
- วัตถุประสงค์
- เป้าหมาย
- ขอบเขตของการศึกษา
- วิธีการดำเนินงานและรายละเอียดของแผน
- ระยะเวลาดำเนินงาน
- งบประมาณ
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.2 คะแนนปลายภาคเรียน 40 คะแนน ผู้เรียนต้องเข้าสอบวัดความรู้ปลายภาคเรียนโดยใช้เครื่องมือ (ข้อสอบแบบปรนัย หรือ อัตนัย) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระและกิจกรรมท้ายบท

ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับระยะเวลาของรายวิชา และต้องศึกษาเนื้อหาสาระตามที่กำหนดในรายวิชาให้ละเอียดครบถ้วน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ซึ่งในรายวิชานี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 บท ดังนี้

บทที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวีรบุรุษ วีรสตรีไทย

บทที่ 2 คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์

ส่วนกิจกรรมท้ายบท เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาแต่ละบท/ตอนแล้ว ต้องทำกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัด ตามที่กำหนดให้ครบถ้วน เพื่อสะสมเป็นคะแนนระหว่างเรียน (20 คะแนน)

ส่วนที่ 3 แนวตอบกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัดและหรือเฉลยย่อย

แนวตอบกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัดและหรือเฉลยแบบทดสอบย่อย จัดทำแยกในบทเรียงลำดับ

คำอธิบายรายวิชา สค 12006 วีรบุรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์
สาระการพัฒนาสังคม ระดับประถมศึกษา
จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ประวัติวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์
2. คุณประโยชน์ของวีรบุรุษ วีรสตรี ที่มีค่าต่อประเทศ
3. แนวทางการทำความดีของวีรบุรุษ วีรสตรี ในประวัติศาสตร์มาปรับใช้ในชุมชน/สังคม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จัดกิจกรรมด้านการศึกษาหาความรู้จากสื่อเอกสาร สื่อเทคโนโลยี แหล่งการเรียนรู้ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ผู้รู้ การจัดกลุ่มอภิปรายในประเด็น “แนวทางการทำความดีของวีรบุรุษ วีรสตรี ในประวัติศาสตร์ มาปรับใช้ในชุมชน/สังคม ได้อย่างไร เพราะเหตุใด” ศึกษาดูผลงานวีรบุรุษ วีรสตรีไทย พร้อมสรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ

การวัดและประเมินผล

การอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วมกิจกรรม การนำเสนอ สังเกตจากการทำกิจกรรม กลุ่มย่อย การทดสอบ

โครงสร้างรายวิชาเลือก วีรบุรุษ/วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ (สค 12006) ระดับประถมศึกษา

สาระสำคัญ

1. ประวัติวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์
2. คุณประโยชน์ของวีรบุรุษ วีรสตรีไทย ที่มีค่าต่อประเทศ
3. แนวทางการทำความดีของวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ มาปรับใช้ในชุมชน/ สังคม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้เรื่องประวัติวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ได้ ได้แก่ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระนเรศวรมหาราช พระเจ้าตากสินมหาราช รัชกาลที่ 5 สมเด็จพระศรีสุริเยทัย
2. บอกคุณประโยชน์ของวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์ได้
3. บอกวิธีนำแนวทางการทำความดีของวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์มาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ประวัติความเป็นมาของวีรบุรุษ วีรสตรีไทย

เรื่องที่ 1	พระนางจามเทวี
เรื่องที่ 2	ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร
เรื่องที่ 3	พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
เรื่องที่ 4	สมเด็จพระสุริเยทัย
เรื่องที่ 5	สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
เรื่องที่ 6	สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
เรื่องที่ 7	สมเด็จพระปิยมหาราช

บทที่ 2 คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์

บทที่ 1

ประวัติความเป็นมาของวีรบุรุษ วีรสตรีไทย

ในประวัติศาสตร์

สาระสำคัญ

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก่อตั้งประเทศมาก่อนหลายประเทศ ในอดีตมีบุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษ วีรสตรีไทย ที่ช่วยรักษาเอกราชของชาติไทย และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจนถึงปัจจุบันหลายท่าน เยาวชนไทยรุ่นหลังควรศึกษาประวัติของท่านไว้เป็นแบบอย่างและสร้างความภูมิใจในบรรพบุรุษของไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- อธิบายประวัติ ความเป็นมาของวีรบุรุษ วีรสตรีไทยในประวัติศาสตร์
- บอกคุณประโยชน์ของท่านที่มีต่อประเทศไทย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 พระนางจามเทวี
- เรื่องที่ 2 ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร
- เรื่องที่ 3 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
- เรื่องที่ 4 สมเด็จพระสุริโยทัย
- เรื่องที่ 5 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- เรื่องที่ 6 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- เรื่องที่ 7 สมเด็จพระปิยมหาราช

เรื่องที่ 1

พระนางจามเทวี

พระนางจามเทวี เป็นชาวทมิฬเชื้อสายไทย เป็นบุตรของคหบดี นามว่า อินตา ส่วนมารดาไม่ทราบชื่อ ทั้งสองเป็นชาวเมฆคบุตร ท่านสุเทวฤๅษี รับเป็นบุตรบุญธรรมอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านหนองคู อ.ป่าซาง จ.ลำพูน ประสูติ วันพฤหัสบดี ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ปีมะโรง พ.ศ. 1176

พระนางจามเทวีไปสู่อำนาจ

เมื่อพระนางจามเทวีเจริญพระชนมายุได้ 13 พรรษา ได้สำเร็จซึ่งวิชาการทั้งหลายเป็นการบริบูรณ์ ท่านสุเทวฤๅษี จึงได้ผูกดวงและตรวจสอบชะตา ทราบว่าบุตรบุญธรรมจะมีวาสนาเป็นถึงจอมกษัตริย์ปกครองบ้านเมืองอันใหญ่โต ซึ่งจะรุ่งเรืองไปในภายภาคหน้า จึงตกลงใจว่าจะต้องส่งเด็กหญิงไปสู่อำนาจเพื่อรับการอภิเษกขึ้นเป็นเชื้อพระวงศ์ให้สมควรแก่การที่จะได้เป็นใหญ่ต่อไป และที่เหมาะสมในสายตาท่านฤๅษีคือราชสำนักแห่งกรุงละโว้ ซึ่งเป็นราชสำนักที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดแห่งหนึ่งในสุวรรณภูมิเวลานั้น ท่านสุเทวฤๅษีจึงได้เนรมิตแพให้กุมารน้อยล่องไปตามน้ำจากเมืองเหนือ พร้อมพญาอากาศวานรและบริวารจำนวนหนึ่ง ทั้งฝากหนังสือไปเพื่อกราบทูลพระเจ้ากรุงลพบุรีว่ากุมารน้อยนี้จะไปช่วยละโว้ประหารศัตรู แพล่องตามลำน้ำไปเป็นเวลานานหลายเดือนจึงเข้าสู่เขตกรุงลพบุรี เมื่อถึงท่าน้ำวัดชัยมงคล แพเนรมิตก็มีได้ล่องตามน้ำต่อไป กลับลอยวนเวียนอยู่บริเวณนั้น ชาวบ้านเห็นด้วยความอัศจรรย์ต่างพากันชื่นชมเด็กหญิงซึ่งมีผิวพรรณผุดผ่องน่ารักน่าเอ็นดู ความทราบถึงบรรดาขุนนาง จึงได้ไปตรวจดูที่ฝั่งน้ำ เห็นความจริงประจักษ์แก่ตาจึงรีบกลับเข้าพระราชวังกราบบังคมทูล พระเจ้าจ้าวดี ผู้ครองกรุงลพบุรีให้ทรงทราบทันที

พระเจ้าแผ่นดินกรุงลวปุระได้เสด็จไปยังทำน้ำวัดชัยมงคลพร้อมด้วยมเหสี เมื่อได้ทอดพระเนตรเห็นความเป็นไปทั้งหมด พระองค์ทรงมีรับสั่งให้ทหารที่ตามเสด็จนำแพเข้าสู่ฝั่ง แต่เหตุการณ์อันไม่มีใครคาดคิดก็บังเกิดขึ้น กำลังของเหล่าทหารแห่งกรุงลวปุระไม่อาจชักลากแพเข้าสู่ทำน้ำได้ ไม่ว่าจะชกด้วยมีด พระบัญชาให้เพิ่มจำนวนทหารมากขึ้นสักเท่าใดก็ตาม พระองค์จึงเสด็จจากที่ประทับพร้อมด้วยพระมเหสี และทรงยึดเชือกที่ผูกแพนั้นไว้ด้วยพระหัตถ์ของทั้งสองพระองค์ เพียงแต่ทรงชักเชือกนั้นด้วยแรงเฉพา สองพระองค์ แยกลอยเข้าสู่ทำน้ำได้โดยง่าย ประชาชนทั้งสองฝั่งลำน้ำได้เห็นต่างก็พากันชื่นชมพระบารมีของทั้งสองพระองค์

พระธิดาแห่งกรุงละโว้

กษัตริย์และพระมเหสี มีพระราชดำรัสให้พระราชครูพยากรณ์ดวงชะตาของเด็กหญิง พระราชครูถวายคำพยากรณ์ว่า

“ขอเดชะ กุมารีน้อยผู้นี้เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งบุญญาภพและพระบารมีอันยิ่งใหญ่ ต่อไปภายหน้าจักได้เป็นถึงจักรพรรดินีครองแคว้นแคว้น ปรากฏพระเกียรติยศเกริกไกรไปทั่ว แม้ว่าพระราชอาและเจ้าชายพระองค์ใดได้เสกสมรสด้วยก็จักเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยรัตนะทั้ง 7 ประการอย่างแน่นอน”

จึงทรงมีพระราชโองการให้จัดพระราชพิธีอภิเษกกุมาารขึ้นดำรงพระยศเป็นพระธิดาแห่งกรุงละโว้ และได้ทรงเฉลิมพระนามใหม่ประกาศไว้ในพระสุพรรณบัฏว่า **เจ้าหญิงจามเทวี ศรีสุริยวงศ์ บรมราชขัตติยนารี รัตนกัญญา ลวะบุรีรามเศวต** โดยมีเจ้าหญิงปทุมวดี และ เจ้าหญิงเกษวดี เป็นพระพี่เลี้ยงคอยถวายการดูแลพระธิดาพระองค์ใหม่ รวมทั้งเป็นผู้ถวายการสอนวิชาศิลปศาสตร์แขนงต่างๆ

ศึกชิงพระนางจามเทวี

เมื่อพระนางจามเทวีมีพระชนมายุได้ 20 พรรษา พระเจ้ากรุงละโว้จึงได้กระทำพิธีหมั้นหมายพระนางจามเทวีไว้กับเจ้าชายรามราชแห่งเมืองรามบุรี ทว่าด้วยกิตติศัพท์ความงดงามของพระนางนั้นเป็นที่เลื่องลือ เจ้าชายแห่งเมืองโกสัมพี จึงได้ส่งบรรณาการมาสู่ขอพระนางจามเทวี แต่ได้รับการปฏิเสธ เจ้าชายแห่งเมืองโกสัมพีรู้สึกแค้นพระทัย จึงทรงรวบรวมกองทัพที่เป็นพันธมิตร ยกเข้าโจมตีนครรามบุรีเป็นอันดับแรก อาจเป็นเพราะความแค้นหรือครั้นนั้นอยู่ในเส้นทางการเดินทางก่อนจะถึงละโว้ก็เป็นได้ ทางละโว้เมื่อทราบข่าวก็จัดประชุมกันโดยทันที บรรดา แม่ทัพนายกองได้ถวายความเห็นแก่พระเจ้ากรุงละโว้ว่า ไม่น่าจะทำศึกกับกองทัพโกสัมพีเพราะว่าเป็นกองทัพขนาดใหญ่มาก เสนาบดีต่างๆ ก็กราบบังคมทูลว่า เห็นทีคราวนี้จะต้องรับไมตรีจากเจ้าชายแห่ง โกสัมพี แต่ในท่ามกลางความอกล้นขวัญแวงของทุกคนในที่ประชุม เจ้าหญิงจามเทวีซึ่งประทับอยู่ในที่นั้นด้วยได้ทรงมีพระดำรัสว่า “น่าจะต้องเข้าร่วมสงคราม” โดยพระนางจะเป็นผู้นำทัพเอง เมื่อพระเจ้ากรุงละโว้ผู้เป็นพระราชบิดาทรงอนุญาตแล้ว พระนางจึงจัดทัพหน้าเป็นหญิง 500 คน ชาย 1,000 คน และกำลังจากเมืองพันธมิตรอื่นๆ เมื่อท้องฟ้าแจ่มใสเป็นศุภมิตรอันดีแล้ว พระเจ้ากรุงละโว้จึงพระราชทานพระแสงอาญาสิทธิ์แก่พระองค์เจ้าหญิงจามเทวี

พระองค์ทรงนำไพร่พลเดินทางออกจากละโว้ทันที เมื่อเดินทัพไปถึงเขตนครเขื่อนขันธ์ จึงส่งม้าเร็วเชิญ พระอักษรไปกราบทูลพระคู่หมั้นว่าพระนางกำลังนำทัพไปช่วยแล้ว ขอให้ทรงทิ้งเมืองเสีย อพยพชาวเมือง ออกไปแล้วแก่งทำเป็นล่าถอยทัพไปเรื่อยๆ ไปทางเทือกเขาสุวรรณบรรพต ซึ่งเป็นที่แคบแล้วพระนางจึง ตีกระหนาบ กระทบเมื่อกองทัพทั้งสองฝ่ายต่างเสียหายอย่างหนัก พระนางจึงตัดสินใจตัดสินพระทัยให้นายทัพของแต่ละฝ่ายเข้าดวลอาวุธกันตัวต่อตัว ตัวพระนางเองดวลอาวุธกับเจ้าชายแห่งโกสัมพีจนได้รับชัยชนะ เจ้าชายจึงเชือดพระศอพระองค์ด้วยขัตติยะมานะ กองทัพฝ่ายโกสัมพีที่เสียจอมทัพจึงยอมแพ้

ชัยชนะของพระนางเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของชาวละโว้อย่างยิ่ง แต่พระนางเองมิได้ยินดีในชัยชนะนั้น กลับรู้สึกสลดพระทัยที่ต้องมีคนตายในสงครามนี้มากมาย พระนางจึงตรัสสั่งให้สร้างวัดขึ้นในบริเวณสมรภูมิขึ้นวัดหนึ่งเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ตายในการรบ พร้อมทั้งทรงจัดการพระศพของบรรดา เจ้านายเมืองต่างๆ ทั้งสองฝ่าย ที่สิ้นชีวิตในการรบอย่างสมเกียรติ

การปกครองเมืองทริภุญชัย

ประมาณปี พ.ศ. 1202 สุกทันตฤๅษี ซึ่งเป็นสหายกับสุทเวทฤๅษี ได้เดินพร้อมกับนายควิยะผู้เป็นทูตของสุทเวทฤๅษี มายังกรุงละโว้ เพื่อทูลขอพระนางจามเทวีจากพระเจ้ากรุงละโว้ เพื่อไปเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองใหม่ที่สุกทันตฤๅษีกับสุทเวทฤๅษีสร้างขึ้น ซึ่งก็คือเมืองทริภุญชัยหรือเมืองลำพูนในปัจจุบันนี้ เมื่อพระนางจามเทวีปรึกษากับพระราชบิดากับพระสวามีแล้ว ทั้งพระสวามีกับพระราชบิดาต่างก็อนุญาต พระนางจึงได้เดินทางออกจากเมืองละโว้ตามคำทูลเชิญของพระฤๅษี แต่ในตำนานจามเทวีวงศ์ได้กล่าวความต่างไปอีกอย่าง คือ ในเวลานั้นเจ้าชายรามราชได้ออกบวชเสียแล้ว พระนางจึงทรงอยู่ในฐานะไร้พระสวามี ทางลำพูนจึงได้ส่งสาส์นมาทูลขอตั้งกล่าว ตำนานพื้นบ้านว่าเจ้าหญิงจามเทวีทรงรับที่จะครองเมืองลำพูนเพราะว่าเมืองลำพูนเวลานั้นราษฎรเดือดร้อนด้วยขาดผู้นำ และพระนางก็ระลึกถึงพระคุณท่านสุทเวทฤๅษีที่เคยชุบเลี้ยงมาแต่ก่อน

ในการเดินทางจากละโว้ไปสู่เมืองลำพูนนั้น พระนางได้เชิญพระเถระ 500 รูป หมู่ปะขาวทั้งหลายที่ตั้งอยู่ในเบญจศีล 500 คน บัณฑิต 500 คน หมู่ช่างแกะสลัก 500 คน ช่างแก้วแหวน 500 คน พ่อเลี้ยง 500 คน แม่เลี้ยง 500 คน หมู่หมอโหรา 500 คน หมอยา 500 คน ช่างเงิน 500 คน ช่างทอง 500 คน ช่างเหล็ก 500 คน ช่างเขียน 500 คน หมู่ช่างทั้งหลายต่างๆอีก 500 คน และช่างโยธา 500 คน ให้ร่วมเดินทางกับพระนางเพื่อไปสร้างบ้านแปงเมืองแห่งใหม่ให้มั่นคงยิ่งขึ้น โดยเดินทางด้วยการล่องเรือไปตามแม่น้ำปิง กินระยะเวลา 7 เดือน พร้อมกันนี้พระนางยังได้เชิญพระพุทธรูปสำคัญมาด้วย 2 องค์ คือ พระแก้วขาว ซึ่งว่ากันว่าเป็นองค์เดียวกับที่ประดิษฐาน ณ วัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน และพระรอดหลวง ซึ่งประดิษฐานที่วัดมหาวัน จังหวัดลำพูน

เมื่อพระนางเดินทางมาถึงเมืองหริภุญชัยแล้ว สุเทวฤๅษีและสุกทันตฤๅษีจึงกระทำพิธีราชาภิเษก พระนางขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งหริภุญชัย ทรงพระนามว่า "พระนางเจ้าจามเทวี บรมราชนารี ศรีสุริยวงศ์ องค์บดินทร์ ปันธานีหริภุญชัย" หลังจากวันราชาภิเษกไปแล้ว 7 วัน พระนางจึงประสูติพระราชโอรสซึ่งติดตามในพระครรภ์ตั้งแต่ยังทรงอยู่เมืองละโว้ 2 พระองค์ พระโอรสองค์โตมีพระนามว่าพระมหันตยศหรือพระมหายศ ส่วนองค์รองมีพระนามว่าพระอนันตยศหรือพระอินทวร

ในรัชกาลของพระองค์นั้น นครหริภุญชัยมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยิ่ง ประชาชนต่างอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข พระพุทธศาสนาได้รับการทำนุบำรุงอย่างดีเยี่ยม ตามตำนานได้กล่าวว่า พสกนิกรต่างมีใจศรัทธาสร้างวัดขึ้นเป็นจำนวนถึง 2,000 แห่ง และกาลต่อมาวัดทั้ง 2,000 แห่ง ก็มีภิกษุจำพรรษาทุกแห่ง อนึ่ง ในเวลาต่อมา ภายหลังจากสงครามขุนวิลังคะชาวลัวะได้ผ่านไปแล้ว พระนางจามเทวีจึงได้สร้างวัดประจำเมืองขึ้น 4 วัดเพื่อเป็นพุทธปรกาการ ได้แก่

- วัดอรัญญิกกรัชมการาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพระนคร
- วัดอาพัทธาราม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพระนคร
- วัดมหาวนาราม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระนคร
- วัดมหาธาตาราม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระนคร

นอกจากนี้ในด้านการป้องกันเมือง พระนางจามเทวีได้จัดให้มีด่านชายแดนอาณาจักรไว้ที่เวียงนอกและเวียงสามเสี้ยว (ปัจจุบันบริเวณหมู่บ้านกอกและทุ่งสามเสี้ยว เขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่) และโปรดฯ ให้มีการซ้อมรบเพื่อการเตรียมความพร้อมของกองทัพ โดยทรงออกอุบายให้ด่านที่เวียงนอกและเวียงสามเสี้ยวแก่งตั้งตัวเป็นกบฏและทรงมีรับสั่งให้จัดทัพไปปราบ ปรากฏว่าฝ่ายพระนครชนะศึก ทว่าในการซ้อมรบดังกล่าวก็มีผู้เสียชีวิตจำนวนมากเพราะต่างฝ่ายต่างไม่รู้กัน พระนางจึงทรงปูนบำเหน็จความชอบให้แก่ผู้รอดชีวิต และทรงอุปถัมภ์ครอบครัวของทหารที่ตายในการสู้รบครั้งนี้ให้เป็นสุขต่อไป

อนึ่ง ในตำนานยังกล่าวว่า พระนางจามเทวีได้ทรงทำพิธีบวงสรวงเทวดาขอช้างศึกประจำพระนคร ด้วยทรงมีพระดำริว่า พระโอรสทั้งสอง ก็ยังเยาว์พระชันษาอยู่ ถ้ามีข้าศึกมาเบียดเบียนจะเป็นการลำบาก ช้างศึกดังกล่าวนั้นคือ "ช้างภู่ง่างาเขียว" ซึ่งกล่าวกันว่ามีความน่าพิศวง เพราะหากใครไปยื่นเบี่ยงหน้าช้างในยามใกล้เที่ยง ก็จะมีอันเป็นไปต่างๆ ถ้าไม่บวงสรวงด้วยข้าวตอกดอกไม้เสียแล้วก็จะถึงแก่ชีวิตเลยทีเดียว ช้างดังกล่าวนี้นับเป็นกำลังสำคัญของพระองค์ในการรบกับชาวลัวะในกาลต่อมาด้วย

สงครามขุนวิลังคะ

ด้วยพระนางจามเทวีทรงเป็นจอมกษัตริย์ผู้ทรงปกครองนครหริภุญชัยที่รุ่งเรือง ทั้งพระนางเองก็ทรงมีพระรูปโฉม พระปรีชาญาณหลักแหลม เป็นที่สรรเสริญแก่บรรดาประเทศใหญ่รอบๆ ไป บรรดาเจ้าครองนครหลายองค์จึงใคร่จะได้พระนางไปเป็นพระมเหสี โดยเฉพาะ ขุนวิลังคะ ผู้นำชาวลัวะ ซึ่งส่งทูตพร้อมเครื่องบรรณาการถึง 500 สาแหรก มาถวายสาส์นทูลเชิญพระนางเสด็จไปเป็นพระมเหสีแห่งระมิงคนคร เมื่อพระนางทรงมีรับสั่งให้เข้าเฝ้า ทูลลัวะก็กราบบังคมทูลอย่างวางอำนาจว่า

“ข้าแต่มหाराชเทวีเป็นเจ้า ขุนแห่งข้าพเจ้ามีนามว่าวิลังคะอาศัยอยู่ที่ศตอยลวะโพ้น เป็นใหญ่กว่าลัวะทั้งหลาย ใช้ให้ข้าพเจ้าทั้งหลายนำเครื่องบรรณาการมาถวายพระนางบัดนี้ โดยเหตุที่ขุนวิลังคะราชมิความรักใคร่ในพระเทวีเป็นเจ้า จักเชิญพระแม่เจ้าไปเป็นอัครมเหสี”

พระนางจามเทวีตรัสถามว่า **“ดูกรท่านอำมาตย์ เรายังไม่เคยได้เห็นขุนผู้นั้นแม้สักคนเดียวเลย ขุนผู้นั้นหน้าตาเป็นอย่างไรเล่า”**

ทูลลัวะทูลตอบว่า **“ขุนแห่งข้าพเจ้านั้นรูปร่างหน้าตาก็เหมือนดังตัวข้าพเจ้านี้แหละ”**

พระนางจึงทรงมีรับสั่งว่า **“ผิวว่าขุนแห่งท่านมีหน้าตาเหมือนดังท่านแล้ว ออย่าว่าแต่มาเป็นผิวเราเลย แม้แต่มือเราก็ไม่จักให้ถูกต้อง ท่านจงรีบไปเสียให้พ้นจากเรือนเราเดี๋ยวนี้”**

แล้วทรงขับไล่ทูลลัวะออกไปเสียจากพระนคร ขุนวิลังคะได้ทราบเช่นนั้นก็บังเกิดความโกรธอย่างรุนแรง แต่ก็ส่งสาส์นเกลี้ยกล่อมอีกครั้งหนึ่ง ก็ได้รับคำตอบว่า พระนางยังไม่ตัดสินใจเสด็จไปยังระมิงคนครเพราะพระนางเพิ่งมีพระประสูติกาลพระโอรส พระวรกายยังไม่บริสุทธิ์พอจะทรงรับการอภิเษกเป็นพระมเหสีแห่งชาวลัวะได้ ขอให้รอไปก่อน ขณะเดียวกันภายในเมืองหริภุญชัยพระนางจามเทวีก็โปรดฯ ให้สั่งสมเสบียงและอาวุธยุทโธปกรณ์ไว้อย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมกำลังทหารให้พร้อมรบที่สุด ทางฝ่ายขุนวิลังคะได้รับคำตอบเช่นนั้นก็เบาใจและรั้งรออยู่อย่างนั้น บางตำนานว่าหลงกลรอต่อไปเป็นเวลานานถึง 7 ปี

ในที่สุดขุนวิลังคะก็นำทัพเข้าล้อมเมืองด้วยทหารจำนวนถึง 80,000 คน พระนางจามเทวีทรงมีพระราชโองการให้พระโอรสทั้งสองซึ่งเจริญพระชนมายุได้ 7 พรรษาแล้วขึ้นประทับเหนือช้างผู้กำงาเขียว นำทัพออกศึก โดยพระมหันตยศประทับคอช้าง พระอนันตยศประทับกลางช้าง กองทัพของหริภุญชัยมีจำนวนเพียง 3,000 คน แต่เมื่อกองทัพของทั้งสองฝ่ายประจันหน้ากัน พลรบชาวลัวะก็ให้บังเกิดอาการหน้ามืดตามัวหมดกำลัง เพราะเผชิญหน้ากับช้างผู้กำงาเขียวในเวลาเที่ยงวันพอดี จนในที่สุดไม่มีผู้ใดทนได้ ก็พากันแตกทัพอลหม่านโดยไม่ทันได้สู้รบทั้งอาวุธและสิ่งของไว้เป็นอันมาก พระนางจามเทวีจึงทรงมีรับสั่งให้ชาวพระนครพากันออกไปรวบรวมสิ่งของเหล่านั้นไปเป็นของตนเองเสีย ทำเลที่ทหารลัวะทิ้งของไว้นั้น จึงมีชื่อว่า ลัวะวาง ในกาลต่อมา

กำเนิดเขลางค์นคร

ในตำนานมูลศาสนาและจามเทวีวงศ์กล่าวว่า หลังสิ้นสงครามชาวลัวะแล้ว พระนางจามเทวีก็ได้ทรงอภิเษกพระมหันตยศซึ่งมีพระชนม์มายุ 7 พรรษาขึ้นเป็นกษัตริย์ครองหริภุญชัยแทนพระนาง และอภิเษกพระอนันตยศขึ้นเป็นพระอุปราช รวมเวลาที่พระนางทรงเสวยราชย์ในกรุงหริภุญชัยได้ 7 ปี เมื่อพระมหันตยศได้เสวยราชย์แล้ว ทรงดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทแห่งพระมารดาทุกประการ นครหริภุญชัยจึงยิ่งเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นเป็นสุข ทว่าฝ่ายพระอุปราชอนันตยศหามีความพอพระทัยไม่ ด้วยทรงมีพระดำริว่าพระเชษฐาธิราชประสูติมาพร้อมกัน เมื่อพระเชษฐาธิราชได้เสวยราชสมบัติแล้ว พระองค์ก็น่าจะได้ครองเมืองบ้าง จึงกราบทูลพระนางจามเทวีตามพระดำรินั้น เมื่อพระนางจามเทวีได้ทราบดังนั้น จึงให้บัณฑิตผู้หนึ่งพาพระอนันตยศไปปรึกษากับสุทเวทฤๅษีเรื่องการสร้างเมืองใหม่ก่อน

เมื่อสุทเวทฤๅษีทราบเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงถวายคำแนะนำแก่พระอนันตยศให้ไปให้ฤๅษีพุทธชฎิลที่ดอยโชติบรรพต ไปหาพรานเขลางค์ที่ดอยลูทบรรพต และไปกราบท่านสุพรหมฤๅษี ที่ดอยเขางามริมแม่น้ำวังกะนที เพื่อขอให้ช่วยสร้างพระนครแห่งใหม่ พระอนันตยศทรงดำเนินการตามนั้นทุกอย่าง จึงได้ท่านสุพรหมฤๅษีและพรานเขลางค์ไปช่วยกันสร้างเมือง ท่านสุพรหมฤๅษีได้ตรวจดูทำเลอันเหมาะสมแล้ว จึงใช้อ่านาจนเริมตเมืองใหญ่ขึ้นแห่งหนึ่ง แล้วเอาชื่อพรานเขลางค์มาตั้ง เรียกว่าเมืองเขลางค์นคร (ปัจจุบันคือเมืองลำปาง) จากนั้นสุพรหมฤๅษีก็ถวายการราชาภิเษกพระเจ้าอนันตยศขึ้นเสวยราชสมบัติในพระนครแห่งใหม่ พระนางจามเทวีจึงเสด็จมายังเมืองเขลางค์นครตามคำทูลเชิญของพระโอรส พระองค์ได้กระทำพิธีราชาภิเษกพระราชาโอรสอีกครั้งอย่างมโหฬาร และได้ประทับอยู่ที่เมืองนี้ต่ออีก 6 เดือน ตามคำทูลขอของพระอนันตยศ แต่ในจามเทวีวงศ์ว่าต้องทรงอยู่ถึง 6 ปี จึงได้เสด็จกลับเมืองหริภุญชัย โดยระหว่างนั้นพระนางยังได้สร้างเมืองอ่าลัมพางค์นครขึ้นอีกเมืองหนึ่ง

บันปลายพระชนม์ชีพ

สุวรรณจังโกฏิเจดีย์

ภาพจาก Google.co.th

ครั้นบ้านเมืองสงบสุขภายใต้การปกครองของพระเจ้ามหันตยศแล้ว ในปี พ.ศ. 1236 พระนางจามเทวีซึ่งทรงมีพระชนมายุได้ 60 พรรษาแล้ว จึงทรงละจากการกำกับดูแลราชการแผ่นดินทั้งปวง และทรงสละเพศฆราวาสฉลองพระองค์ชาวเสด็จไปประทับทรงศีลที่วัดจามเทวี และทรงเอาพระทัยใส่ต่อการทำนุบำรุงพระศาสนายิ่งขึ้นอีกมากมาย กระทั่งถึง พ.ศ. 1294 จึงเสด็จสวรรคต รวมพระชันษาได้ 98 พรรษา

หลังจากนั้น พระเจ้ามหันตยศจึงโปรดฯ ให้จัดพิธีบูชาสักการะพระศพเป็นการใหญ่ 7 วัน แล้วจึงก่อพระเมรุมาศสำหรับถวายพระเพลิง จัดให้มีการสมโภชพระศพเป็นการใหญ่ 7 วัน แล้วจึงถวายพระเพลิง หลังเสร็จการถวายพระเพลิงพระศพแล้วจึงได้เชิญพระอัฐิไปบรรจุไว้ในสุวรรณจังโกฏิเจดีย์ (ปัจจุบันเรียกกันเป็นสามัญว่า เจดีย์กู่กุด) ภายในวัดจามเทวี อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องพระนางจามเทวีเพิ่มเติมจากห้องสมุด หรือ เว็บไซต์
2. ให้ผู้เรียนเขียนประวัติของพระนางจามเทวี
3. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของพระนางจามเทวีที่มีต่อชาติไทย

เรื่องที่ 2

ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

ประวัติ

คุณจัน (ท้าวเทพกระษัตรี) เป็นบุตรคนแรกของจอมร้างบ้านเคียน (“จอม” หมายถึงยอดหรือหัวหน้า “ร้าง” หมายถึง ร้างหรือครองตำแหน่ง) ซึ่งเกิดจากนางหม้าเสี้ย มีพี่น้อง 5 คน เมื่ออายุสมควรจะมีเรือน บิดามารดาได้จัดการแต่งงานให้กับหม่อมภักดีภูธร (สามีคนแรก) มีธิดา 1 คน คือแม่ปราง และบุตร 1 คน คือนายเทียน (ต้นสกุล ประทีป ณ ถลาง) หลังจากคลอดนายเทียน หม่อมภักดีภูธรเสียชีวิตลง คุณจันอยู่เป็นหม้ายจนกระทั่งแต่งงานครั้งที่สองกับพระยาพิมลอยุธยา (ขัน) ภายหลังเป็นพระยาสุรินทราชา พิมลอยุธยา (ขัน) มีบุตรธิดาอีก 2 คน คุณจันเป็นผู้ประกอบด้วยความงาม มีอัธยาศัยสุภาพอ่อนโยน และมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวสมกับเป็นบุตรของจอมร้างบ้านเคียน จึงเป็นที่รักใคร่ของบิดามารดาและวงศ์ญาติทั้งหลาย เมื่อบิดามารดาแก่เฒ่า คุณจันก็ได้รับการยกครองผู้คนบ่าวไพร่ และดูแลการงานภายในครอบครัวแทนบิดามารดา

คุณมุก (ท้าวศรีสุนทร) เป็นบุตรคนที่ 2 ของจอมร้างบ้านเคียน ซึ่งเกิดจากนางหม้าเสี้ย มีกิริยาสุภาพอ่อนโยน ทั้งมีสติปัญญาและความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวไม่ย่อหย่อนกว่าคุณจันผู้พี่ เป็นที่สนิทสนมหาของบิดามารดา และวงศ์ญาติเช่นกัน แต่งงานกับพระอากา ท่านมุกไม่มีบุตรสืบตระกูล

เมื่อจอมร้างบ้านเคียนถึงแก่กรรมลง พระกลางอาตบุตรชายและน้องชายท่านผู้หญิงจันได้ครองเมืองถลาง ครองได้ไม่นานก็ถูกผู้ร้ายยิงตาย หลังสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีปราบก๊กพระยานครได้ประมาณ 7 ปี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรินทราชาพิมลอยุธยา (ขัน) เป็นเจ้าเมืองถลาง ท่านผู้หญิงจันเป็นแม่เมืองปกครองเมืองถลางด้วยความสงบสุขสืบมา ครั้นเมื่อพระยาสุรินทราชาพิมลอยุธยา (ขัน) เจ้าเมืองเสียชีวิต กองทหารจากเมืองหลวงที่ยึดค่ายปากพระได้เข้าจับกุมท่านผู้หญิงจันเป็นเชลยศึกไปที่ค่ายปากพระ ในข้อกล่าวหาอ้างว่าสามีเป็นหนี้แผ่นดิน

ส่วนแผ่นดินพม่ามีพระเจ้าปดุงครองราชสมบัติได้ฟ้าแผ่นดินอังวะ ล่วงเข้าปี พ.ศ. 2328 พม่าได้เตรียมกองทัพใหญ่ด้วยพระประสงค์ที่จะขยายอาณาเขต ด้วยกองทัพที่ยิ่งใหญ่แกร่งกล้าในการรบสามารถปราบรามัญ ไทใหญ่ มณีปุระ ยะไข่ รวบรวมไพร่พลได้ถึง 144,000 คน จัดเป็นทัพใหญ่หมายโจมตีสยามประเทศ เป็นที่รู้จักกันดีในนามสงครามเก้าทัพ พม่ายกทัพเข้าบุกตีค่ายปากพระ ซึ่งทหารของรัชกาลที่ 1 เป็นผู้บัญชาการค่าย พญาพิพิธโกโคยหนีไปเมืองพังงา ท่านผู้หญิงจันในขณะนั้นยังถือว่าเป็นเชลยศึก ได้หนีข้ามช่องปากพระ เข้ามายังเมืองกลาง ผ่านบ้านไม้ขาว บ้านสาคุ และบ้านเคียน อันเป็นที่ตั้งเมืองกลาง

แม่ทัพใหญ่ยี่หุบคุมกำลัง 3,000 คน เข้าตีหัวเมืองทางชายฝั่งทะเลตะวันตก ตั้งแต่เมืองกระ ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง ค่ายปากพระ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายที่เมืองกลางชุมคลังของสยาม ชาวทัพเรือพม่าบุกโจมตี กอปรกับเจ้าเมืองกลางเสียชีวิตเป็นข่าวร้ายที่ทำให้ร้ายจิตใจชาวเมืองกลางให้อยู่ในความหวาดกลัว ไม่มีที่พึ่งหมดหวัง แต่พลังใจทั้งหมดกลับตั้งมั่นด้วยจิตใจที่เข้มแข็งของท่านผู้หญิงจันและคุณมุกน้องสาว โดยได้นำกำลังจากบ้านสาคุ บ้านในยาง บ้านดอน บ้านไม้ขาว บ้านแขนง บ้านลิพอน บ้านเหรียญ มาเตรียมการรบ ณ ค่ายข้างวัดพระนางสร้าง ฝ่ายพม่ายกทัพเข้ามาเร่งก่อสร้างค่ายบริเวณทุ่งนา (โคกชนะพม่า) เพื่อเตรียมโจมตีเมืองกลาง ส่วนท่านผู้หญิงจัน คุณมุกและคณะกรรมการเมืองวางแผนตั้งค่ายประชิดค่ายข้าศึก เตรียมปืนใหญ่ตรึงไว้ตั้งเวลาได้หลายวันเป็นผลให้เสบียงอาหารของพม่าลดน้อยลง และวางแผนให้กลุ่มผู้หญิงแต่งตัวคล้ายทหารไทย เอาไม้ทองเหลืองเคลือบดีบุกมาถือแทนอาวุธ ทำทียกขบวนเข้าเมืองกลางในช่วงตีกลางพม่าว่าเมืองกลางมีกำลังมาเสริมทุกคืน ทำให้พม่าคาดการณ์กองกำลังเมืองกลางผิดพลาด การศึกครั้งนี้กินเวลายาวนานถึง 1 เดือนเศษ กำลังพม่าทั้งอ่อนล้าและขาดเสบียงอาหาร เมื่อพม่าตั้งพลเข้าโจมตีถูกฝ่ายเมืองกลางระดมยิงปืนเล็กปืนใหญ่ นำเอาดินประสิวไปโปรยในกองทัพพม่ายิงคบเพลิงเข้าไปผสมตามยุทธวิธีพระพิรุณสังหาร ครั้นเมื่อชาวเมืองกลางยิงปืนใหญ่แม่นางกลางเมืองถูกต้นทองเหลืองหน้าค่ายพม่าหักลง กองทัพพม่าระส่ำระสายเสียชีวิต และแตกทัพไปเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2328 เป็นวันกลางชนะศึก

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมบำเหน็จผู้ทำคุณแก่แผ่นดิน ให้ท่านผู้หญิงจันเป็น ท้าวเทพกระษัตรี คุณมุกน้องสาวเป็น ท้าวศรีสุนทร โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่ จะรู้จักท่านจากวีรกรรมในศึกครั้งนั้นเพียงด้านเดียว แต่ความเป็นจริงแล้ว ยังมีเกียรติประวัติ และวีรกรรมด้านอื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรักชาติ ความเสียสละ กล้าหาญ ความเฉลียวฉลาด และรักเกียรติ ของท่านอีกมาก ซึ่งปรากฏในเอกสารหลักฐานต่าง ๆ หลายแง่มุม สมควรที่จะรวบรวมนำมาสดุดี เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รำลึกถึงคุณงามความดีของท่านที่ได้กระทำไว้ให้ลูกหลานชาวเมือง กลาง และประเทศชาติ

อนุสาวรีย์ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

ภาพจาก <http://th.wikipedia.org/wiki>

อนุสาวรีย์ของทั้งสองท่านตั้งอยู่ที่วงเวียนสี่แยกท่าเรือ ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2509 จากหลักฐานสำคัญในจดหมายเหตุเมืองถลาง 6 ฉบับ เพื่อเป็นการเสริมและสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวเสด็จเปิดถนนสายถลาง ที่ได้พระราชทานนามว่า ถนนเทพกระษัตรี และได้มีการตั้งชื่อตำบลในภูเก็ต 2 ตำบลตามท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร คือตำบลเทพกระษัตรี และตำบลศรีสุนทรโดยจะมีการจัดงานรำลึกถึงท่านทุกปี

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมเรื่องท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร จากหนังสือหรือเว็บไซต์
2. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร ที่มีต่อชาติไทย

เรื่องที่ 3

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัย ครองราชย์ประมาณ พ.ศ. 1822 ถึงประมาณ พ.ศ. 1841 ทรงรวมอาณาจักรไทยจนเป็นปึกแผ่นกว้างขวาง ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทย สืบทอดกันมาจนกว่าเจ็ดร้อยปี

เนื่องจากไม่มีหลักฐานอ้างอิง จึงสันนิษฐานว่า พระองค์ พระราชสมภพประมาณปี พ.ศ. 1781 เพราะตามพงศาวดารเมืองเหนือ เช่น พงศาวดารโยนก กล่าวว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นพระสหายและเป็นศิษย์ร่วมอาจารย์เดียวกันกับ พ่อขุนมั่งราย เจ้าเมือง เชียงใหม่และพ่อขุนงำเมือง เจ้าเมืองพะเยา คือทรงศึกษาอยู่ในสำนักสุกกทันตฤๅษี ณ เมืองละโว้ พงศาวดารและจดหมายเหตุเมืองเหนือระบุว่า พ่อขุนมั่งราย สมภพในปีพ.ศ. 1782 และพ่อขุนงำเมืองสมภพในปี พ.ศ. 1781

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 3 ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์กับนางเสือง มีพี่น้องรวมทั้งหมด 5 คน เป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน มีหลักฐานปรากฏในหลักศิลาจารึก หลักที่ 1 ว่า “พ่อกูชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อบานเมือง กูมีพี่น้องท้องเดียวกันห้าคน ผู้ชายสาม ผู้หญิงสอง พี่เผื่อผู้เฒ่าตายจากเผื่อ เตียม แต่ยังไม่เล็ก...” พระเชษฐาองค์ที่สองทรงพระนามตามศิลาจารึกว่า “พระยาบานเมือง” ซึ่งได้เสวยราชย์ต่อจากพระราชบิดา และเมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว พ่อขุนรามคำแหงมหาราชก็เสวยราชย์ต่อ เมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีพระชนมายุสิบเก้าพรรษา ได้ทรงทำยุทธหัตถีมีชัยต่อขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด พระราชบิดาจึงทรงขนานพระนามว่า “พระรามคำแหง” ซึ่งแปลว่า “พระรามผู้กล้าหาญ”

พระราชกรณียกิจที่สำคัญ

ในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นยุคที่กรุงสุโขทัยเฟื่องฟูและเจริญขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมาก ระบบการปกครองภายในก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย มีการติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง ประชาชนอยู่ดีกินดี อาณาจักรกรุงสุโขทัยขยายกว้างใหญ่ไพศาล ที่สำคัญคือ การประดิษฐ์ศิลาจารึก

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ศิลาจารึกเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่บรรพชนสมัยโบราณสร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวให้คนรุ่นหลังได้ทราบ เรื่องที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น เป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ และโบราณคดี การจัดลำดับความสำคัญของหลักฐาน และเอกสารอ้างอิงนั้น ถือกันว่าศิลาจารึกเป็นเอกสารข้อมูลปฐมภูมิที่มีคุณค่าใช้อ้างอิงได้

ประวัติการค้นพบศิลาจารึกสุโขทัย

ในปีพุทธศักราช 2376 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงผนวชอยู่ และได้เสด็จประพาสเมืองเหนือ เพื่อนมัสการเจดีย์สถานต่างๆ ทรงพบศิลาจารึกหลักนี้ และศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง พร้อมกับพระแท่นมนังศิลาบาตรที่เนินปราสาทเก่าเมืองสุโขทัย จึงโปรดเกล้าฯ ให้นำลงมาเก็บรักษาไว้ ณ วัดราชาธิวาส ซึ่งเป็นที่ประทับจำพรรษา ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมาประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ก็โปรดให้ส่งศิลาจารึกหลักนี้มาด้วย ภายหลังเมื่อได้เสวยราชสมบัติแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายจากวัดบวรนิเวศวิหารไปตั้งไว้ที่ศาลาราย ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ข้างด้านเหนือพระอุโบสถหลังที่สองนับจากตะวันตก จนถึงปีพุทธศักราช 2466 จึงได้ย้ายศิลาจารึกมาไว้ที่หอพระสมุดวชิรญาณ และเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระที่นั่งศิวโมกขพิมานในพระราชวังบวรสถานมงคล ให้เป็นที่ตั้งหอพระสมุดวชิรญาณในปีพุทธศักราช 2486 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศิลาจารึกมาเก็บไว้ ณ พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน ครั้นเมื่อพุทธศักราช 2508 กองหอสมุดแห่งชาติย้ายไปอยู่ ณ อาคารหลังใหม่ที่ท่าवासกรี ประกอบกับกองโบราณคดี ดำริจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานก่อนประวัติศาสตร์ขึ้นที่พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน จึงได้ย้ายศิลาจารึกทั้งหมดรวมทั้งศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (ศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ 1) ไปไว้ที่หอวชิราวุธ จนถึงพุทธศักราช 2511 จึงได้ย้ายเฉพาะศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ไปตั้งที่อาคารสร้างใหม่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ด้านเหนือชั้นบน ซึ่งเป็นห้องแสดงศิลปะสมัยสุโขทัยจนปัจจุบัน

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนี้ เป็นเอกสารที่สำคัญยิ่งชิ้นหนึ่งของชาติไทย เป็นมรดกอันล้ำค่าและทรงคุณค่าอย่างยิ่ง มีสาระประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองนานัปการ ควรพิทักษ์รักษาไว้ให้ดำรงคงอยู่คู่ชาติไทยตลอดกาล ศิลาจารึกมีคุณค่าในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านนิติศาสตร์

ศิลาจารึกหลักนี้อาจถือว่าเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญเทียบได้กับรัฐธรรมนูญฉบับแรกของอังกฤษ มีการกำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และรักษาสิทธิมนุษยชน เห็นได้จากข้อความที่กล่าวถึง มีการคุ้มครองเชลยศึก นอกจากนี้ ยังมีข้อความเสมือนเป็นบทบัญญัติในกฎหมายและบทบัญญัติในกฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัวและมรดก ตลอดจนการพิจารณาความแพ่งและอาญา

2. ด้านรัฐศาสตร์

ศิลาจารึกหลักนี้ได้กล่าวถึงความใกล้ชิดระหว่างกษัตริย์กับประชาชนว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราช โปรดให้ข้าราชการบริพารเข้าเฝ้าปรึกษาราชการได้ทุกวัน ยกเว้นวันพระ และเปิดโอกาสให้ราษฎรมาสนักระดิ่งเพื่ออุทธรณ์ฎีกาได้ทุกเมื่อ

3. ด้านประวัติศาสตร์

ศิลาจารึก ช่วยให้เราได้ทราบถึงประวัติความรุ่งเรืองของชาติไทยในยุคสุโขทัย และประวัติเรื่องราวอื่นๆ เช่น ประวัติราชวงศ์สุโขทัย ประวัติการรวบรวมอาณาจักรไทยให้เป็นปึกแผ่น ประวัติการค้าโดยเสรี ประวัติการสืบสร้างพระพุทธศาสนา และการประดิษฐ์อักษร

4. ด้านภูมิศาสตร์

ศิลาจารึกหลักนี้ได้ระบุอาณาเขตของสุโขทัยไว้อย่างชัดเจน กล่าวถึงทิศตะวันออกจดเวียงจันทน์ เวียงคำ ทิศใต้จดศรีธรรมราช และฝั่งทะเล ทิศตะวันตกถึงหงสาวดี ทิศเหนือถึงเมืองแพรว่าน พลัว มีการกล่าวถึงชื่อเมืองสำคัญต่างๆ หลายเมือง เช่น เซลียง เพชรบุรี นอกจากนี้ยังได้พรรณนาแหล่งทำมาหากินและแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวเมืองสุโขทัยไว้

5. ด้านภาษาศาสตร์

ลายสือไทยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีความสมบูรณ์ทั้งสระและพยัญชนะ สามารถเขียนคำภาษาไทยได้ทุกคำ และสามารถเลียนเสียงภาษาต่างประเทศได้ดีกว่าอักษรแบบอื่นๆ เป็นอันมาก มีการใช้อักษรวิธีแบบนำสระและพยัญชนะมาเรียงไว้ในบรรทัดเดียวกัน ซึ่งทำให้ประหยัดทั้งเนื้อที่และเวลาในการเขียน ภาษาเป็นสำนวนง่ายๆ และมีภาษาต่างประเทศบ้าง ประโยคที่เขียนก็ออกเสียงอ่านได้เป็นจังหวะคล้องจองกันคล้ายกับการอ่านร้อยกรองด้านวรรณคดี ศิลาจารึกหลักนี้จัดว่าเป็นวรรณคดีเรื่องแรกของไทย เพราะมีข้อความไพเราะลึกซึ้งและกินใจ ก่อให้เกิดจินตนาการได้งดงาม

6. ด้านศาสนา

ข้อความในศิลาจารึกนี้ มีหลายตอนที่แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้น ได้รับการอุปถัมภ์เชิดชูอย่างยิ่ง ประชาชนชาวไทยได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีการสร้างปูชนียสถานและปูชนียวัตถุไว้เป็นจำนวนมาก พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยสร้างขึ้นด้วยความศรัทธาในพระศาสนา จึงมีศิลปะงดงามยิ่ง แม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สามารถจะสร้างให้งามทัดเทียมได้ ด้านจาริตประเพณี ศิลาจารึกหลักนี้ช่วยให้ทราบว่า สมัยสุโขทัยนั้นมีหลักจาริตประเพณีหลายประการที่ประชาชนนับถือและปฏิบัติกันอยู่ มีทั้งประเพณีทางพระพุทธศาสนา และประเพณีอื่นๆ เช่น ประเพณีรักษาศีลเมื่อเข้าพรรษา ประเพณีฟังธรรมในวันพระ ประเพณีการทอดกฐิน ประเพณีการเผาเทียนเล่นไฟ เป็นต้น

7. การเมืองการปกครอง

ทรงขยายอาณาเขตไปอย่างกว้างขวางมากที่สุดในสมัยสุโขทัย ทรงเอาพระทัยใส่ดูแลทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด พระองค์โปรดให้แขวนกระดิ่งไว้ที่ประตูพระราชวัง เพื่อให้ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ไปสั่นกระดิ่งกราบทูลความเดือดร้อน พระองค์ก็จะทรงตัดสินด้วยพระองค์เอง

8. ด้านเศรษฐกิจ

โปรดให้สร้างทำนบกักน้ำที่เรียกว่า **สรีดกต** เพื่อนำน้ำไปใช้ในตัวเมืองสุโขทัยและบริเวณใกล้เคียง โดยอาศัยแนวคันดินที่เรียกว่า **เขื่อนพระร่วง** ทำให้มีน้ำสำหรับใช้ในการเพาะปลูกและอุปโภคบริโภคในยามที่บ้านเมืองขาดแคลนน้ำ ทรงส่งเสริมการค้าขายภายในราชอาณาจักรเป็นอย่างดีด้วยการไม่เก็บภาษีผ่านด่านหรือ “จกอบ” (จังกอบ) จากบรรดาพ่อค้าที่เข้ามาค้าขายในกรุงสุโขทัย ทำให้การค้าขายขยายออกไปอย่างกว้างขวาง

หากพิจารณาพระมหากษัตริย์ทั้งหมดในด้านความเป็นสัพพัญญูและพหูสูตพ่อขุนรามคำแหงก็น่าจะอยู่ในอันดับแรก เพราะพระองค์ทรงเป็นตัวอย่างในด้านความรู้อย่างดีเยี่ยม พระราชกรณียกิจต่างๆ ในสมัยพระองค์ เริ่มต้นและเป็นไปอย่างราบรื่น เมื่อพระองค์เป็นผู้ริเริ่ม จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะทรงเป็น **มหाराช** องค์แรกของไทย และควรจะนับได้ด้วยว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเป็นมหาราชองค์เดียว ที่ไม่ต้องอาศัยสงครามและการสู้รบมาเสริมพระบารมี

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จากหนังสือหรือเว็บไซต์
2. พ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนากรุงสุโขทัย
3. พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่เป็นรากฐานการพัฒนาจนถึงทุกวันนี้มีอะไรบ้าง

เรื่องที่ 4

สมเด็จพระสุริโยทัย

สมเด็จพระสุริโยทัยสืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์พระร่วง ดำรงตำแหน่งพระอัครมเหสีในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ในขณะที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ขึ้นครองราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาต่อจากขุนวรวงศาธิราชได้เพียง 7 เดือน เมื่อ พ.ศ. 2091 พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และมหาอุปราชบุเรงนองยกกองทัพพม่าเข้ามาล้อมกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก โดยผ่านมาทางด้านด่านพระเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรีและตั้งค่ายล้อมพระนคร การศึกครั้งนั้นเป็นที่เลื่องลือถึงวีรกรรมของ สมเด็จพระสุริโยทัย ซึ่งไสช้างพระที่นั่งเข้าขวางพระเจ้าแปรด้วยเกรงว่า สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระราชสวามี จะเป็นอันตราย จนถูกพระแสงของ้าวฟันพระอังสาขาดสะพายแล่งสิ้นพระชนม์อยู่บนคอช้าง เพื่อปกป้องพระราชสวามีไว้เมื่อสงครามยุติลง สมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้ทรงปลงพระศพของพระนางและสถาปนาสถานที่ปลงพระศพ ขนานนามว่า **วัดสวนหลวงสบสวรรค์**

พระราชโอรสและพระราชธิดา

สมเด็จพระสุริโยทัย มีพระราชโอรส-พระราชธิดา 5 พระองค์ ดังนี้

- **พระรามศวร** พระราชโอรสองค์โต ถูกจับเป็นองค์ประกันแก่พม่า และสิ้นพระชนม์ระหว่างไปหงสาวดี
- **พระมหินทร์** พระราชโอรสองค์รอง ต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็น สมเด็จพระมหินทราธิราช กษัตริย์องค์สุดท้ายก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2112
- **พระสวัสดิราช** พระราชธิดา ต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น พระวิสุทธิกษัตริย์ อัครมเหสีในสมเด็จพระมหาธรรมราชาและเป็นพระชนนีของพระสุพรรณกัลยา สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ
- **พระบรมดิลก** พระราชธิดาเสียพระชนม์ชีพพร้อมพระมารดาในสงครามคราวเสียพระสุริโยทัย
- **พระเทพกษัตริ** พระราชธิดา ภายหลังถูกส่งตัวถวายแด่พระไชยเชษฐาแห่งอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งระหว่างการเดินทางถึงชายแดนสยามประเทศ พระนางถูกพระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์แห่งพม่าทำการชิงตัวไปยังกรุงหงสาวดี

เจดีย์พระสุริโยทัย บรรจุพระบรมอัฐิสมเด็จพระสุริโยทัย

ในปี พ.ศ. 2091พระเจ้าตะเบงชเวตี้ พระเจ้าแผ่นดินพม่ายกทัพใหญ่เข้ามารุกรานจนถึงเมืองหลวง คือ เมืองอยุธยา สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ขึ้นครองราชสมบัติ ได้เพียง 7 เดือน ทรงจัดวางระเบียบการปกครองใหม่ ส่วนการทหารก็ยังมิได้เตรียมเพื่อทำสงครามกับชาติใด เมื่อทราบข่าวเรื่องสงคราม กองทัพพม่า ได้ผ่านด่านเจดีย์สามองค์เข้ามาแล้ว พระองค์จึงทรงกวาดต้อนราษฎรที่อยู่รอบพระนคร เข้ามาอยู่ในเมืองและปิดประตูเมือง ทหารและราษฎรไทยไม่เคยพบศึกใหญ่ ซึ่งจะยกมาถึงพระนครเป็นจำนวนมาก จึงเล่าลือกันเป็นที่หวาดหวั่น สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ จึงทรงตัดสินพระทัยยกทัพออกนอกพระนครเพื่อเป็นการบำรุงขวัญทหารและทอดพระเนตรจำนวนข้าศึก สมเด็จพระสุริโยทัยพร้อมกับพระราชโอรส พระราชธิดารวม 4 พระองค์ได้เสด็จติดตามไปด้วย โดยพระองค์ทรงแต่งกายอย่างมหาอุปราช ครั้นยกกองทัพออกไปบริเวณทุ่งภูเขาทอง กองทัพอยุธยาปะทะกับกองทัพพระเจ้าแปร ซึ่งเป็นทัพหน้าของพม่า ช้างทรงของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเกิดเสียที่หันหลังหนีจากข้าศึก พระเจ้าแปรก็ทรงขับช้างไล่ฟันอย่างกระชั้นชิด สมเด็จพระสุริโยทัยทอดพระเนตรเห็นพระราชสวามีกำลังอยู่ในอันตราย จึงรีบขับช้างเข้าขวางพระเจ้าแปร พระเจ้าแปรจึงจ้วงดาบฟันพระบาท(ป่า)ขาดถึงพระอุระ(อก) พระองค์เสด็จสวรรคตเช่นเดียวกับพระราชธิดา คือ พระบรมดิลก บนช้างทรงเชือกเดียวกัน พระราเมศวร และพระมหินทราราช พระราชโอรส ฝ่าวงล้อมออกมา แล้วกันเอาช้างและพระศพกลับเข้าเมืองได้ การรบในวันนั้นจึงยุติ การเสียสละพระชนม์ชีพของสมเด็จพระสุริโยทัยในครั้งนั้น มิใช่เกิดขึ้นเพราะความรักความกตัญญูต่อพระราชสวามีเท่านั้น แต่เป็นการเสียสละอย่างกล้าหาญเพื่อชาติไทย เพราะหากว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงพ่ายแพ้หรือสวรรคตในวันนั้น ก็หมายถึงการแพ้สงคราม ซึ่งชาติไทยจะต้องสูญเสียเอกราช

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัยเพิ่มเติมจากหนังสือหรือเว็บไซต์
2. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของสมเด็จพระสุริโยทัยที่มีต่อชาติไทย

เรื่องที่ 5

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือ**สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 2** มีพระนามเดิมว่า พระองค์ดำ เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระมหาธรรมราชาและพระวิสุทธิกษัตริย์ (พระราชธิดาของสมเด็จพระศรีสุริโยทัยและสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ) พระราชสมภพเมื่อ พ.ศ. 2098 ที่พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก ทรงมีพระเชษฐภคินี คือ พระสุพรรณกัลยา ทรงมีพระอนุชาคือ สมเด็จพระเอกาทศรถ (องค์ขาว) และทรงเป็นพระราชนัดดาของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย ขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2133 รวมครองราชสมบัติ 15 ปี สวรรคตเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2148 รวมพระชนมพรรษา 50 พรรษา

ตลอดระยะเวลาทรงใช้ชีวิตอยู่ในพระราชวังจันทน์เมืองพิษณุโลก จนกระทั่งเมื่อพระเจ้าบุเรงนองยกทัพมาตีเมืองพิษณุโลก สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้าเมืองพิษณุโลกยอมอ่อนน้อมต่อหงสาวดี และทำให้พิษณุโลกต้องแปรสภาพเป็นเมืองประเทศราชหงสาวดี ไม่ขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าบุเรงนองได้ทรงขอพระนเรศวรไปเป็นตัวประกันที่หงสาวดี ทำให้พระองค์ต้องจากบ้านเกิด ตั้งแต่มีพระชนมายุ 9 พรรษา พระองค์ทรงเป็นผู้น้ำพระทัยเป็นนักรบมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว มีน้ำพระทัยกว้างขวางสมกับที่เป็นเชื้อสายของสมเด็จพระศรีสุริโยทัย แม้จะถูกนำไปเป็นตัวประกันถึงหงสาวดี แต่พระองค์มิได้ทรงหวั่นไหว ครั้งที่อยู่ในเมืองพม่าก็ได้แสดงความสามารถให้ปรากฏหลายต่อหลายครั้ง ทำให้พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์พม่ารู้สึกหวาดหวั่น เกรงว่าต่อไปภายหน้าอาจคิดกู้ชาติไทยก็ได้

ปกครองเมืองพิษณุโลก

พระเจ้าบุเรงนองตีกรุงศรีอยุธยาแตก เมื่อ พ.ศ. 2112 ได้สถาปนาสมเด็จพระมหาธรรมราชาครองกรุงศรีอยุธยาในฐานะประเทศราชของหงสาวดี พระนเรศวรได้หนีกลับมาไทยโดยที่บุเรงนองยินยอมด้วย อันเนื่องมาจากพระสุพรรณกัลยาได้ขอไว้ หลังจากที่พระองค์กลับมากรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาธรรมราชาได้ทรงพระราชทานนามให้ว่า "พระนเรศวร" และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระมหาอุปราชไปปกครองเมืองพิษณุโลก ทรงปกครองเมืองอย่างดีและทรงเริ่มเตรียมการที่จะกอบกู้เอกราชของกรุงศรีอยุธยา

การที่ได้เสด็จไปประทับอยู่หงสาวดี 8 ปีนั้น ก็เป็นประโยชน์ยิ่งเพราะทรงทราบทั้งภาษาและนิสัยใจคอ ตลอดจนล่วงรู้ความสามารถของพม่า เป็นทุนสำหรับคิดอ่านต่อสู้ เมื่อพระเจ้าหงสาวดีตีกรุงศรีอยุธยาได้นั้น ได้นำคนมาด้วย ทางเมืองเหนือจึงมีคนน้อย พระนเรศวรทรงชวนขยายหาคนสำหรับทรงใช้สอยโดยฝึกทหารที่อยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกันตามวิถียุทธของพระองค์ทั้งสิ้น จึงเป็นกำลังของพระนเรศวรในเวลาต่อมา และความคาดคิดของพระเจ้าบุเรงนองแห่งหงสาวดีที่กำลังจะกลายเป็นความจริง เมื่อพระนเรศวรทรงคิดที่จะกอบกู้อิสรภาพขึ้นในแผ่นดินอันเป็นเมืองที่พระองค์ทรงพระราชสมภพ

ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีสงครามสำคัญยิ่งของชาติไทย พระองค์ได้กู้อิสรภาพของไทยจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก และได้ทรงแผ่อำนาจของราชอาณาจักรไทย อย่างกว้างใหญ่ไพศาล ก่อนที่พระนเรศวรจะประกาศอิสรภาพนั้น มีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นพระองค์ทรงปรีชาสามารถในการสู้รบมาแล้ว

ครั้งที่ 1 ต่อสู้กับพระยาจันจันตุ

พระยาจันจันตุ ชาวจีนซึ่งเป็นแม่ทัพเขมรยกมาโจมตีเมืองเพชรบุรีทางเรือแต่ตีไม่สำเร็จ ไม่กล้ากลับเขมร จึงทำอุบายขอลี้ภัยในกรุงศรีอยุธยา ครั้นรู้ความลับก็ลอบหนีกลับเขมรโดยลงเรือออกไปทางปากน้ำ พระนเรศวรเสด็จตามไปทันที่ปากอ่าวทรงประทับยืนยิงปืนเข้าใส่อย่างไม่เกรงอันตราย จนกระสุนปืนฝ่ายพระยาจันจันตุถูกรางพระแสงปืนที่ทรงอยู่นั้นแตกไป พระเอกาทศรถจึงเอาเรือเข้าขวางไว้ พอดีเรือของพระยาจันจันตุได้ลมกินใบแล่นหนีออกทะเลไปได้

ครั้งที่ 2ปราบเขมรชายแดน

เขมรนั้นมีนิสัยที่เป็นมาแต่โบราณคือ ชอบเข้ามารุกรานปล้นสะดมบริเวณชายแดนไทยอยู่เสมอเวลานั้น ละแวกเป็นเมืองหลวงของเขมร พระยาละแวกส่งกองทัพมาไล่กวาดต้อนผู้คนทางเมืองนครราชสีมา พระนเรศวรทรงใช้อุบายทำกลศึกหลอกล่อให้เขมรเข้าไปในที่ล่อม ตีเขมรแตกพ่ายไป (เรื่องเขมรลอบโจมตีชายแดนนี้ ผังพระทัยพระนเรศวรมาก ภายหลังทรงยกทัพไปปราบ จับพระเจ้ากรุงเขมรทำพิธีปฐมกรรมเป็นการส่งสอน)

ครั้งที่ 3 ตีเมืองคัง

เหตุเกิดหลังจากพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองสิ้นพระชนม์ พระราชโอรสขึ้นครองราชย์ต่อทรงพระนามว่า พระเจ้านันทบุเรง แล้วแต่งตั้งให้มังกะยอชวา ราชบุตรเป็นพระมหาอุปราช และยังให้มีตราไปยังเมืองประเทศราชใหญ่น้อยทั้งหลายให้เข้ามาเฝ้าพระเจ้าหงสาวดีพระองค์ใหม่ บรรดาเจ้าประเทศราชจึงไปประชุมที่หงสาวดี พระนเรศวรก็ไปที่นั่นด้วยในฐานะตัวแทนจากกรุงศรีอยุธยา ปรากฏว่า เจ้าฟ้าไทยใหญ่เมืองคังไม่มาเฝ้า พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงจึงให้ยกทัพไปปราบ ทัพที่ไปมี 3 ทัพ ได้แก่ ทัพของพระมหาอุปราช ทัพของพระเจ้านันทบุเรง ทัพของพระเจ้าตองอู และทัพของพระนเรศวรโอรสพระเจ้ากรุงศรีอยุธยา เมื่อไปถึงเมืองคังก็ตกลงผลัดกันเข้าตีคนละวัน เป็นทำนองประชันขันแข่งกันว่าใครจะเก่งกว่าใคร เมื่อทัพของพระมหาอุปราช และทัพของพระเจ้าตองอู ต่างยังตีไม่ได้จึงถึงคราวทัพของพระนเรศวรบ้าง พระนเรศวรทรงเห็นว่า เมืองคังตั้งอยู่บนภูเขาจะโหมกำลังเข้าตีตรง ๆ คงยาก จึงทำอุบายส่งทหารออกตีตอนใกล้รุ่ง ให้ทหารส่วนน้อยไปทางด้านหน้าโดยโหมร้องโวยวายว่ามีกำลังมากจะบุกเข้าเมือง หลอกให้ทหารเมืองคังตกใจพากันกรูมาป้องกันด้านนั้น ทหารส่วนใหญ่ที่พระนเรศวรให้ข่มคอยอยู่ด้านหลังเขาได้โอกาสก็ปืนขึ้นไปโดยอาศัยความมืด ตีเอาเมืองได้

พระปรีชาสามารถในคารมคมคาย : ไก่เฉลย

พระปรีชาสามารถของพระนเรศวรที่ทรงแสดงให้เห็นปรากฏก่อนประกาศอิสรภาพนั้นมิได้จำกัดอยู่แต่ด้านฝีมือการรบเท่านั้น ยังมีเรื่องเล่าแสดงคารมคมกล้าของพระองค์ว่า เมื่อคราวชนไก่กับพระมหาอุปราชา ไก่ของพระมหาอุปราชาพ่ายแพ้ พระมหาอุปราชาจึงตรัสทำนองส่อเสียดว่า ไก่เฉลยตัวนี้เก่งจริงหนอ ซึ่งพระนเรศวรก็ทรงมีพระราชดำรัสตอบด้วยพระปรีชาว่า ไก่ตัวนี้ชื่อว่าแต่จะชนเอาเต็มพินเลยถึงจะชนเอาบ้านเมืองก็ชนได้ เรื่องนี้จะจริงเท็จอย่างไรก็ตาม แต่พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงได้ทรงเล็งเห็นแล้วว่า จะปล่อยพระนเรศวรไว้ไม่ได้ ต้องกำจัดเสียแต่ต้นมือ และคงจะทรงรอโอกาสอยู่

พม่าวางแผนกำจัดพระนเรศวร

ปลายปี พ.ศ. 2126 เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นในพม่า เมืองอังวะแข็งเมืองต่อหงสาวดี พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงจึงเกณฑ์กองทัพเมืองประเทศราชยกไปปราบ พระนเรศวรซึ่งเป็นอุปราชของกรุงศรีอยุธยาจึงยกทัพไปตามบัญชา แต่ทรงเดินทัพช้า เพื่อประวิงเวลารอดูท่าทีว่าจะมีเมืองอื่นแข็งเมืองอีกหรือไม่ พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงคงจะทรงระแวงอยู่แล้ว จึงให้พระมหาอุปราชา มังกะยอชวา ราชโอรสอยู่รักษาเมืองหงสาวดีและกำชับว่า ถ้าพระนเรศวรไปถึงหงสาวดีให้กำจัดเสีย

พระมหาอุปราชา มังกะยอชวา ออกอุบายให้ขุนนางชาวมอญ 2 คน ชื่อ พระยาเกียรติกับพระยาราม เป็นข้าหลวงมาคอยรับทัพของพระนเรศวรที่เมืองแครงซึ่งเป็นหัวเมืองมอญต่อแดนไทย ระหว่างทางพระมหาอุปราชาจะยกกำลังเข้าตี ให้พระยาทั้งสองฉวยโอกาสนั้นจับพระนเรศวรกำจัดเสีย แต่พระยาทั้งสองได้นำความลับนี้แจ้งแก่พระมหาเถรคันฉ่องผู้เป็นอาจารย์ตน พระมหาเถรผู้นี้คงจะมีความเลื่อมใสในองค์พระนเรศวร หรืออย่างน้อยก็คงจะไม่พอใจวิธีการของพม่า จึงเกลี้ยกล่อมให้พระยาเกียรติพระยารามกราบทูลความจริงให้พระนเรศวรทรงทราบ

ประกาศอิสรภาพ พ.ศ. 2127

เมื่อทรงทราบแผนการร้ายของพระมหาอุปราชา พระนเรศวรจึงประชุมแม่ทัพนายกอง และ ผู้คนในเมืองแครง เล่าถึงการคิดไม่ซื่อของพระมหาอุปราชามังกะยอชวาให้ทุกคนได้ทราบ แล้วจึงทรงหลั่งน้ำลงเหนือแผ่นดิน ประกาศอิสรภาพของกรุงศรีอยุธยา ไม่ขึ้นต่อหงสาวดีอีกต่อไป แล้วเดินทัพสู่หงสาวดี

พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง

ขณะเดินทัพไปยังหงสาวดี พระนเรศวรก็ได้ข่าวว่า พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงได้ช่วยชนะเมืองตองอู และกำลังจะเสด็จกลับหงสาวดี จึงทรงระงับแผนเข้าตีหงสาวดี เพียงแต่นำครอบครัวคนไทยที่ถูกกวาดต้อนไปอยู่ที่นั่นกลับกรุงศรีอยุธยา ขณะที่ข้ามแม่น้ำสะโตงมาได้นั้น กองทัพพม่าที่ไล่ติดตามมาทัน เกิดยิงต่อสู้กันคนละฝั่งแม่น้ำ แต่แม่น้ำกว้างมาก กระสุนปืนธรรมดาไปไม่ถึง พระนเรศวรทรงใช้ปืนยาว 9 คืบ ยิงได้ไกลและแม่นยำ ยิ่งถูกแม่ทัพพม่าตายคาคอช้าง พม่าจึงเลิกติดตาม พระแสงปืนนี้มีนามปรากฏว่า **พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง** นับเป็นเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ไทยตราบเท่าทุกวันนี้

พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง

ภาพจาก <http://www.google.co.th>

การรบแบบกองโจร

พระนเรศวรทรงเห็นว่าฝ่ายไทยมีพลน้อยกว่า ไม่เหมาะที่จะประจัญหน้ากับทัพใหญ่ จึงรักษาอยู่ในกรุง พระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรงก็ล้อมกรุงไว้ และเผชิญกับการรบแบบใหม่ พระนเรศวรแต่งกองโจรออกโจมตีสกัดการส่งเสบียงอาหารและรังควานมิให้ทหารพม่าตั้งตัวได้ถนัด บางครั้งก็เสด็จไปในกองโจรด้วยพระองค์เอง มีอยู่ครั้งหนึ่ง**ทรงคาบพระแสงดาบ**ปืนค่ายโจมตีพม่า ถูกแทงพลัดตกลงมา การกระทำตนเท่าเทียมกับพลทหารของพระนเรศวรนี้เป็นที่เลื่องลือเข็ดขยาดในหมู่ทหารพม่า พระแสงดาบนั้นจึงมีชื่อว่า **พระแสงดาบคาบค่าย** วิธีการกองโจรและการดำเนินกลยุทธ์ที่ชาญฉลาดของพระนเรศวรทำให้กองทัพพระเจ้าหงสาวดีนั้นทบุเรง ต้องสูญเสียเป็นจำนวนมากทั้งในการสู้รบและที่เจ็บป่วยตายไปในที่สุดก็ต้องเลิกทัพกลับไปอีก

พระแสงดาบคาบค่าย

ภาพจาก <http://www.google.co.th>

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรจากหนังสือ หรือ เว็บไซต์
2. ให้ผู้เรียนบอกความเสียหายของสมเด็จพระนเรศวรเพื่อประเทศชาติ
3. ให้ผู้เรียนยกตัวอย่างความเป็นคนฉลาดเฉลียวของสมเด็จพระนเรศวรมา 1 ตัวอย่าง

เรื่องที่ 6

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระราชสมภพ เมื่อ วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2277 ในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีพระนามเดิมว่า **สิน** เป็นบุตรของ **นายไทฮอง** หรือ **หยง แซ่แต้** ภายหลังได้เป็นนายอากรบ่อนเบี้ย มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนพัฒน์ และ **นางนกเอี้ยง** ภายหลังได้รับการสถาปนาเป็น กรมพระเทพามาตย์ ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับจวนเจ้าพระยาจักรี เมื่ออายุได้ 5 ปี เจ้าพระยาจักรีได้ขอไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม และได้นำไปฝากเรียนกับพระอาจารย์ทองดี วัดโกษาवास เมื่อเรียนทั้งหนังสือขอมและหนังสือไทยจบจนบริบูรณ์แล้ว จึงเรียนพระไตรปิฎกจนแตกฉาน พออายุครบ 13 ปี เจ้าพระยาจักรีได้นำไปถวายตัวเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำราชการกับหลวงศักดิ์นายเวรซึ่งเป็นบุตรของเจ้าพระยาจักรี เมื่อมีเวลาว่างจะไปเรียนวิชากับอาจารย์จีน อาจารย์ญวน และอาจารย์แขก จนสามารถพูดได้ทั้งสามภาษา เมื่ออายุครบ 21 ปี ได้อุปสมบท ณ วัดโกษาवास พระภิกษุสิน อยู่ในสมณเพศได้ 3 พรรษา ก็ลาสิกขาบท และกลับเข้ารับราชการตามเดิม ด้วยความฉลาดรอบรู้ขนบธรรมเนียม ภารกิจต่างๆเป็นอย่างดีจน สามารถทำงานต่างพระเนตรพระกรรณได้ จึงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นมหาดเล็กgrayานราชการทั้งหลายในกรมมหาดไทย และกรมวังศาลหลวง

เมื่อปี พ.ศ. 2301 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ เสด็จสวรรคต สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอู่ทองพรเสด็จเสวยราชสมบัติได้ 3 เดือนเศษ ก็ถวายราชสมบัติให้พระเชษฐาสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้นายสินมหาดเล็กgrayานเป็นข้าหลวงเชิญท้องตราราชสีห์ขึ้นไปชำระความหัวเมืองฝ่ายเหนือ ซึ่งนายสินปฏิบัติราชการได้สำเร็จเรียบร้อย จนมีความชอบมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นหลวงยกกระบัตร(สิน) ช่วยราชการพระยาตาก เมื่อพระยาตากถึงแก่กรรม ก็โปรดให้เลื่อนเป็นพระยาตากปกครองเมืองตาก

ในปี พ.ศ. 2307 พม่ายกกองทัพมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้ของไทย โดยมีมังมหานรธาเป็นแม่ทัพ ปรากฏว่าพม่าตีเมืองทางใต้ได้อย่างง่ายดาย จึงตีเรื่อยตลอดหัวเมืองทางใต้จนถึงเมืองเพชรบุรี ทางกรุงศรีอยุธยาได้ส่งกองทัพไทยซึ่งมีพระยาโกษาธิบดีกับพระยาตากไปรักษาเมืองเพชรบุรีไว้ จนตีพม่าแตกถอยไปทางด้านสิงขรต่อมาปี พ.ศ. 2308

พม่ายกกองทัพมาตีไทยอีกพระยาตากได้มาช่วยรักษาพระนครไว้ได้ จึงได้บำเน็จความดีความชอบในสงคราม โปรดให้เลื่อนเป็น พระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร แต่ยังไม่ทันได้ปกครองเมืองกำแพงเพชร ก็เกิดศึกกับพม่าครั้งสำคัญขึ้นจึงถูกเรียกตัวให้เข้ารับราชการในกรุง เพื่อป้องกันพระนคร จนถึงปี พ.ศ. 2309 ในขณะที่ไทยกับพม่ากำลังรบกันอย่างดุเดือดพระยาวชิรปราการ เกิดท้อแท้ใจหลายประการคือ

1. พระยาวชิรปราการ คุมทหารออกไปรบนอกเมืองจนได้ชัยชนะยึดค่ายพม่าได้แต่ทางผู้รักษาพระนครไม่ส่งกำลังไปหนุน ทำให้พม่าสามารถยึดค่ายกลับคืนได้
2. ขณะที่ยกทัพเรือออกรบร่วมกับพระยาเพชรบุรีนั้น พระยาวชิรปราการ เห็นว่าพม่ามีกำลังมากกว่าจึงห้ามมิให้พระยาเพชรบุรีออกรบ แต่พระยาเพชรบุรีไม่เชื่อ ขึ้นออกรบ และพ่ายแพ้แก่พม่าจนตัวตายในที่รบ พระยาวชิรปราการถูกกล่าวหาว่าทอดทิ้งพระยาเพชรบุรี
3. ก่อนเสียกรุงสามเดือน พม่ายกทัพเข้าปล้นพระนครทางด้านที่พระยาวชิรปราการรักษาอยู่ เมื่อเห็นจวนตัวพระยาวชิรปราการจึงยิงปืนใหญ่ชดชวาทโดยมิได้ขออนุญาตจากศาลลูกขุน จึงถูกฟ้องชำระโทษให้ภาคทัณฑ์

ด้วยสาเหตุดังกล่าว พระยาวชิรปราการเห็นว่าหากอยู่ช่วยป้องกันพระนครต่อไปก็ไม่มีประโยชน์อันใด และเชื่อว่ากรุงศรีอยุธยาต้องเสียแก่พม่าในครั้งนี้เป็นแน่ ด้วยผู้นำอ่อนแอ และไม่นำพาต่อราชการบ้านเมือง จึงรวบรวมสมัครพรรคพวกได้ประมาณ 500 คน ตีฝ่าวงล้อมออกจากค่ายพิชัย มุ่งออกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ จึงนับว่าเป็นสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ เป็นพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายของกรุงศรีอยุธยา หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแล้ว บ้านเมืองเกิดแตกแยก หัวเมืองต่างๆตั้งตัวเป็นใหญ่ต่างคนต่างรวบรวมสมัครพรรคพวก ตั้งเป็นก๊กต่างๆ ได้แก่ ก๊กสุกี้พระนายกอง ก๊กพระยาพิษณุโลก ก๊กเจ้าพระยาฝาง ก๊กเจ้าพระยานครศรีธรรมราช และก๊กเจ้าพิมาย

สำหรับพระยาวชิรปราการได้จัดเตรียมกองทัพ สะสมเสบียงอาหาร ศาตราวุธ และกองทัพเรือ อยู่เป็นเวลา 3 เดือน ก็ยกกองทัพเรือเข้ามาทางปากน้ำเจ้าพระยา ตีเมืองธนบุรีแตกจับนายทองอิน ประหาร แล้วเลยไปตีค่ายโพธิ์สามต้นจนแตกยับเยิน สู้กับพระนายกองตายในที่รบ ชับไล่พม่าออกไปพ้น แผ่นดินไทยสำเร็จในปี พ.ศ. 2310 ซึ่งใช้เวลากู้อิสรภาพกลับคืนจากพม่า ภายในเวลาเพียง 7 เดือน จากนั้น พระยาวชิรปราการจึงยกทัพกลับมากรุงธนบุรีและปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ ทรง พระนามว่า **สมเด็จพระบรมราชาที่ 4** แต่ประชาชนนิยมเรียกพระนามว่า **พระเจ้าตากสิน** เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2311 และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีด้วย จากนั้นพระเจ้าตากสินยกกองทัพไป ปราบปรามก๊กต่างๆ จนราบคาบ ทรงใช้เวลารวบรวมอาณาเขตอยู่ 3 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2311- พ.ศ. 2313 จึงได้อาณาเขตกลับคืนมา รวมเป็นราชอาณาจักรเดียวกัน สมเด็จพระเจ้าตากสินสวรรคต เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2325 สิริพระชนมายุได้ 48 พรรษา ทรงครองราชย์เป็นเวลา 15 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงมี พระราชโอรสและพระราชธิดากับสมเด็จพระอัครมเหสี กรมหลวงบาทบริจา และกรมบริจาภักดีศรีสุดา รักษ์ รวมทั้งพระสนมต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 29 พระองค์ ต่อมาพระราชราชมารดาผู้สํานักในพระมหากษัตริย์คุณ จึงยกย่องถวายพระเกียรติพระองค์ท่านว่า **มหาราช** คณะรัฐบาล ชำราชากร พ่อค้า ประชาชนทุกหมู่เหล่า ได้พร้อมใจกันสร้างอนุสาวรีย์เพื่อน้อมรำลึกในพระเกียรติประวัติ เกียรติยศ เกียรติคุณ ให้ปรากฏกับ อนุชนตราบเท่าทุกวันนี้

อนุสาวรีย์วงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์ในการยึดจันทบุรี

พระยาตากเดินทัพจากระยองผ่านแกลงเข้าบางกระจะ มุ่งยึดจันทบุรีซึ่งเป็นเมืองใหญ่ เพื่อใช้เป็นฐานกำลัง เจ้าเมืองจันทบุรีไม่ยอมสวามิภักดิ์ พระยาตากจึงต้องใช้จิตวิทยาในด้านการรบ มาใช้กับแม่ทัพนายกอง เพื่อต้องการรบให้ชนะ โดยสั่งให้ทูบหม้อข้าวหม้อแกงหมายไปกินอาหารมื้อเช้าในเมือง ถ้าตีเมืองไม่สำเร็จก็อดตาย ครั้นถึงเวลาค่ำ พระยาตากจึงได้สั่งให้ทหารไทย จินลอบเข้าไปอยู่ ตามสถานที่ที่ได้วางแผนไว้แล้ว ให้คอยฟังสัญญาณเข้าตีเมืองพร้อมกัน ห้ามส่งเสียงจนกว่าจะเข้าเมืองได้ จึงให้โห่ขึ้นให้พวกอื่นรู้ พอได้ฤกษ์เวลา 3 นาฬิกา เจ้าตากก็ขึ้นคอช้างพังศรีบุญชู ให้อยิ่งปืนสัญญาณ บอกพวกทหารเข้าตีเมืองพร้อมกัน ส่วนพระยาตากก็ไสช้างเข้าพังประตูเมือง ชาวเมืองที่ประจำการอยู่ก็ยิง ปืนใหญ่เข้าใส่พระยาตากไสช้างจะเข้าชนประตู นายท้ายช้างเกรงว่าพระยาตากจะถูกยิง จึงเกี่ยวช้างให้ถอยออกมา พระยาตากชักดาบออกมาจะฟันนายท้ายช้าง นายท้ายช้างจึงได้ขอชีวิตไว้ พระยาตากจึงไสช้างเข้าชนบานประตูเมืองพัง ทหารพระยาตากจึงรุกกัน เข้าเมืองได้ พวกชาวเมืองต่างพากันหนีไป ส่วนพระยาจันทบุรีก็พาครอบครัวลงเรือหนีไปยัง เมืองบันทายมาศ พระยาตากตีเมืองจันทบุรีได้ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2310 หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแล้ว 2 เดือน

ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์ทรงกอบกู้เอกราช รวบรวมหัวเมืองน้อยใหญ่ และขยายอาณาเขตของไทย เหตุการณ์สำคัญๆ ดังนี้

พุทธศักราช 2310

- การเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2
- การประกาศอิสรภาพหลังจากที่รบชนะพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น
- การสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรเป็นเมืองหลวง
- พม่ายกกองทัพมาตีไทยที่บางกุ้ง

พุทธศักราช 2311

- การเฉลิมถวัลย์ราชสมบัติของสมเด็จพระเจ้าตากสิน
- การยกกองทัพขึ้นไปตีกลุ่มเมืองพิษณุโลก
- กลุ่มพระฝางยกกองทัพลงมาตีกลุ่มเมืองพิษณุโลก
- การยกกองทัพขึ้นไปตีกลุ่มเมืองพิมาย

พุทธศักราช 2312

- กรุงศรีสัตนาคนหุตต่างเจ้าหน่อเมืองนำเครื่องราชบรรณาการมาขอเป็นเมืองขึ้น
- การยกกองทัพขึ้นไปตีเขมร
- การยกกองทัพไปตีเมืองนครศรีธรรมราช

พุทธศักราช 2313

- การยกกองทัพขึ้นไปตีกลุ่มเมืองสวางคบุรี
- พม่ายกกองทัพลงมาตีเมืองสวรรคโลก
- การยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ ครั้งที่ 1

พุทธศักราช 2314

- การสร้างกำแพงเมืองกรุงธนบุรี
- การยกกองทัพไปตีเขมร

พุทธศักราช 2315

- พม่ายกกองทัพมาตีเมืองพิชัย ครั้งที่ 1

พุทธศักราช 2316

- การสักเลก (ไพร่หลวง ไพร่สม และเลกหัวเมือง)
- พม่ายกกองทัพมาตีเมืองพิชัย ครั้งที่ 2

พุทธศักราช 2317

- การยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ ครั้งที่ 2
- พม่ายกกองทัพมาตีบางแก้ว (แขวงเมืองราชบุรี)

พุทธศักราช 2318

- พม่ายกกองทัพมาตีเมืองพิษณุโลก

พุทธศักราช 2319

- กบฏเมืองนางรอง และการยกกองทัพไปปราบหัวเมืองลุ่มแม่น้ำโขง
- พระเจ้าตากทรงเริ่มการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน

พุทธศักราช 2320

- การสถาปนาเจ้าพระยาจักรีขึ้นเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก

พุทธศักราช 2321

- รุงศรีสัตนาคนหุตแต่งทัพมารบกับพระวอที่หนองบัวลำภูและที่ดอนมดแดง

พุทธศักราช 2322

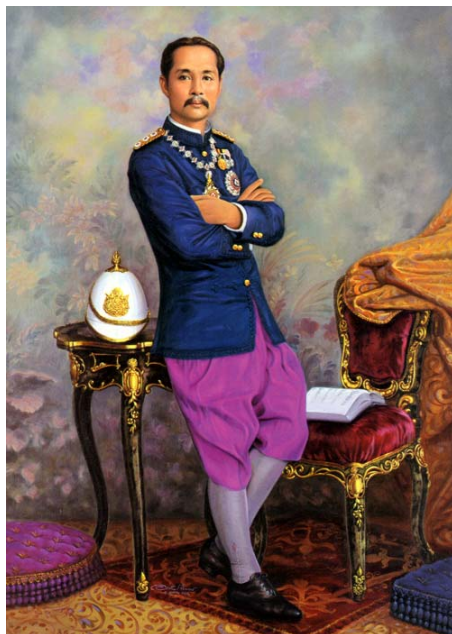
- การยกกองทัพขึ้นไปตีเมืองเวียงจันทน์
- การอัญเชิญพระพุทธรูปมหายานรัตนปฎิมากร พระแก้วมรกตและพระบางมาสู่กรุงธนบุรี

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 2- 3 คน ช่วยกันวิเคราะห์ว่า เหตุการณ์ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสิน เรื่องใดประทับใจมากที่สุด เพราะเหตุใด
2. กลยุทธ์ในการตีเมืองจันทบุรี ผู้เรียนจะนำมาปรับใช้ได้อย่างไรบ้างในชีวิตประจำวัน
3. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่ “พระยาตากกำลังจะเสีซ้างจะเข้าชนประตู แต่นายท้ายซ้างเกรงว่าพระยาตากจะถูกยิง จึงเกี่ยวซ้างให้ถอยออกมา พระยาตากชักดาบออกมาจะฟันนายท้ายซ้าง” แสดงว่าพระยาตากเป็นบุคคลเช่นใด
4. ให้ผู้เรียนบอกคุณลักษณะของพระเจ้าตากสินมหาราชที่สมควรนำมาเป็นตัวอย่างพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

เรื่องที่ 7

สมเด็จพระปิยมหาราช

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2396 เป็นพระราชโอรส องค์ที่ 9 ใน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี พระองค์ทรงมีพระชนิษฐาและพระอนุชารวม 3 พระองค์ เสวยราชสมบัติ เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2411 เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ด้วยโรคพระวักกะ พระชนมายุ 58 พรรษา เสวยราชสมบัติ 42 ปี

เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ทรงได้รับการศึกษาจากสำนักพระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าบุตรี กรมหลวงวรเสถรรฐสุดา ผู้ทรงรอบรู้ด้านอักษรศาสตร์ และโบราณราชประเพณีอย่างดียิ่ง นอกจากนั้นทรงศึกษาภาษามคธ วิชาการยิงปืนไฟ วิชาคชกรรม และวิชาอื่นๆ

นอกจากนี้ ได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษ จากชาวต่างประเทศโดยตรง จากครูสตรีชาวอังกฤษ ชื่อ นางแอนนาเลียวโนแวนส์ ต่อมาทรงศึกษากับหมอจันดเล ชาวอเมริกัน และ เมื่อเสวยราชสมบัติแล้ว พ.ศ. 2416 ได้ทรงศึกษากับครูชาวอังกฤษ ชื่อ ฟรานซิส ยอร์จ แพตเตอส์น ต่อมาทรงพระอุทิศสาหัสศึกษาด้วยพระองค์เองจนมีความรู้ภาษาอังกฤษอย่างแตกฉาน ในด้านวิชารัฐศาสตร์ ราชประเพณีและโบราณคดี สมเด็จพระบรมชนกนาถเป็นผู้พระราชทานการฝึกสอนด้วยพระองค์เองตลอดมา

วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) เสด็จสวรรคต เหล่าเสนาบดีและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พร้อมใจกันอัญเชิญสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ฯ ขึ้นเถลิงราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 5 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งแรก เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2411 ขณะนั้นทรงพระชนมายุเพียง 15 พรรษา สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ รั้งหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ระหว่างนั้นพระองค์ได้เสด็จประพาสต่างประเทศ คือ อินเดีย และชวา เพื่อทอดพระเนตรวิทยาการสมัยใหม่ที่ประเทศทางตะวันตกนำมาเผยแพร่เพื่อนำเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อไป

เมื่อพระองค์ทรงมีพระชนมายุครบ 20 พรรษา จึงทรงลาผนวชเป็นพระภิกษุ และได้มีการจัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2416 โดยได้รับการเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ครั้งที่ 1

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ครั้งที่ 2

พระราชกรณียกิจที่สำคัญ

ด้านการศึกษา

ได้มีการปฏิรูปการศึกษา จุดมุ่งหมายประการแรกของการปฏิรูปการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คือ เพื่อฝึกหัดคนเข้ารับราชการ จึงได้ก่อตั้ง “โรงเรียนทหารมหาดเล็ก” ขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. 2414 จำนวนนักเรียนเมื่อแรกมีเพียง 10 คน ล้วนเป็นเชื้อพระวงศ์ระดับหม่อมเจ้าและหม่อมราชวงศ์

- พ.ศ. 2425 ได้ก่อตั้ง **โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ** เพื่อขยายการฝึกหัดคนเข้ารับราชการให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นโรงเรียนผลิตข้าราชการสำหรับทุกกระทรวงทบวงกรม ไม่จำกัดเฉพาะทหารมหาดเล็ก หลักสูตรที่เรียนใช้ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

- พ.ศ. 2427 ได้ก่อตั้ง **โรงเรียนวัดมเหยงคณ์** เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าศึกษาหาความรู้ตามหลักสูตรแผนใหม่ นับเป็น **โรงเรียนแห่งแรกของประเทศไทย** ที่เปิดให้บุคคลสามัญทั่วไปได้เข้ารับการศึกษาอบรม อย่างทัดเทียมกัน

- เริ่มมีแบบเรียนใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดย **พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)** ได้แต่งหนังสือเรียน 6 เล่ม คือ มูลบทบรรพกิจ วาหนิตนิกร อักษรประโยค สังคโยคพิธาน ไวพจน์พิचारณ และพิศาลการ์นต์ ขึ้นใช้ในโรงเรียนทุกแห่ง

- พ.ศ. 2442 ได้มีการก่อตั้ง **โรงเรียนเฉลยศักดิ์** (โรงเรียนราชบุรี) ขึ้น คือ **โรงเรียนเซ็นต์โยเซฟ คอนแวนต์** และ **โรงเรียนบำรุงวิชา**

- ได้มีการจัดตั้ง **กองทุนคิงสกูลาชิป** ขึ้น เพื่อจัดการสอบชิงทุนไปศึกษาต่อยังต่างประเทศเป็นประจำทุกปี ปีละ 2 ครั้ง โดยส่งไปศึกษาอังกฤษ ยุโรป และอเมริกา

- การพัฒนาด้านการศึกษา ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ** เป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นแบบแผนสมัยใหม่ นอกจากนั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์ไทย”

- มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาสำหรับสงฆ์ขึ้น คือ **มหาธาตุวิทยาลัย** โดยจัดตั้งขึ้นที่วัดมหาธาตุ เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาของสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น **มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

- มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาสำหรับสงฆ์ขึ้น คือ **มหามกุฏราชวิทยาลัย** ขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยกรมพระยาวชิรญาณวโรรส เพื่อใช้เป็นที่ศึกษาของสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติก

- โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกขึ้นเป็นภาษาไทยเรียกว่า “พระไตรปิฎกฉบับทองทิพย์”

ด้านการทหาร

พระองค์ได้ทรงเร่งปฏิรูปทางการทหารให้ทันสมัย เลียนแบบยุโรป ได้ส่งราชโอรสไปศึกษาวิชาทหารที่ยุโรป มีการปรับปรุงยุทธวิธีทางการทหาร ยุบ ตั้ง กรมกองต่างๆ เพิ่มขึ้นรวม 9 กรม เป็นกรมทหารบก 7 กรม และกรมทหารเรือ 2 กรม

- พ.ศ. 2430 ได้ตั้งกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่บัญชาการรบทางทหารทั่วไป

ด้านการเสด็จประพาส

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จประพาสต่างประเทศ ทั้งประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในยุโรปหลายครั้ง เช่น สิงคโปร์ ชวา อินเดีย พม่า มลายู รัสเซีย อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันนี อิตาลี ออสเตรีย ฮังการี โปรตุเกส สเปน เป็นต้น นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังทรงได้ **เสด็จประพาสต้น** เป็นการส่วนพระองค์เป็นพระองค์แรก และเป็นครั้งแรกที่ พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จออกเยี่ยมประชาชน เพื่อดูแลความเป็นอยู่อย่างใกล้ชิด โดยการเสด็จไปอย่างสามัญชน รวมทั้งคณะผู้ติดตามเสด็จทุกคนด้วย

ด้านต่างๆ

- การสร้างทาง **รถไฟ** ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2439 ระหว่าง กรุงเทพฯ – นครราชสีมา
- **รถลาก** เริ่มมีใช้ในรัชกาลที่ 5 เป็นครั้งแรก โดยพระยาโชฎีกกราชเศรษฐี (พุก) ได้นำรถลากคันแรกของประเทศเข้ามาจากเมืองจีน เพื่อถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ
- **รถม้า** ได้เริ่มมีใช้เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งใช้ส่วนตัวและรับจ้าง เนื่องจากถนนมีสภาพดีขึ้น
- **รถราง** เริ่มมีเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2430 โดยใช้ม้าลากไปตามราง ต่อมาเปลี่ยนเป็นใช้พลังงานไฟฟ้าแทนม้า ดำเนินการโดยบริษัทรถรางไทยจำกัด และบริษัทไฟฟ้าสยามทุนจำกัด (ต่อมาได้เลิกกิจการรถรางไฟฟ้า เมื่อปี พ.ศ. 2511)
- **รถยนต์** ได้นำเข้ามาใช้เป็นครั้งแรกของประเทศไทย โดยกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงนำรถยนต์เมอร์เซเดส เดมเลอร์ เข้ามาน้อมเกล้าฯ ถวายพระจุลจอมเกล้าฯ
- **โรงไฟฟ้า** เริ่มใช้เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2423 โดยพระยาสุรศักดิ์มนตรี ได้สั่งซื้อเครื่องไฟฟ้าจากประเทศอังกฤษเข้ามาใช้ในกรมทหารและวังหลวง ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงไฟฟ้าโรงแรกของประเทศไทย ขึ้น คือ **โรงไฟฟ้าวัดเลียบ**

- ทรงให้ผู้ชายเล็กไว้ผมทรงมหาดไทย เปลี่ยนเป็นไว้ยาว ตัดเป็นทรงแบบฝรั่ง ผู้หญิงโปรดเกล้าฯ ให้เล็กไว้ผมปีก ให้เปลี่ยนมาเป็นไว้ผมยาวแทน

ผมทรงมหาดไทย

เสื้อราชปะแตนนุ่งผ้าม่วง

ภาพจาก google.co.th

- ด้านการแต่งกาย ให้ชายใส่ “เสื้อราชปะแตน” และนุ่งผ้าม่วง
- ให้ตั้ง พิพิธภัณฑสถาน ขึ้นครั้งแรก ในหอคองคอรัเดีย หรือ ศาลาสหทัยสมาคม (คนทั่วไปนิยมเรียกว่า หอมิวเซียม)
 - ให้ตั้ง กรมไปรษีย์โทรเลข ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2441
 - ทรงตั้ง โรงพยาบาลวังหลัง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลแห่งแรกของประเทศไทย ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงพยาบาลศิริราช
 - ทรงตั้ง สภาอุณาโมแดง (สภาภาษา)
 - ทรงสร้าง พระที่นั่งอนันตสมาคม ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 เพื่อใช้เป็นท้องพระโรง และเพื่อประกอบการพระราชพิธีต่างๆ ตามพระราชประเพณี

พระที่นั่งอนันตสมาคม

ภาพจาก <http://www.bangkokguide.com>

- ทรงออกหนังสือสำคัญสำหรับการครอบครองที่ดินเป็นครั้งแรก ซึ่งเรียกว่า “ตราจอง” ซึ่งต่อมาเรียกว่า “โฉนด”
 - เริ่ม การประปา ขึ้นเป็นครั้งแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2452 โดยจัดตั้งสำนักงานประปาแห่งแรกของประเทศไทยขึ้นที่ สะพานดำ
 - ทรงสร้างวัดเบญจมบพิศ ขึ้น อันหมายถึงวัดพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ที่ 5 โปรตเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น โดยก่อสร้างด้วยหินอ่อน และใช้ศิลปลอยดลแบบไทย ให้จำลองพระพุทธรูปชินราช จากจังหวัดพิษณุโลก ให้เป็นพระประธานในอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ภาพจาก <http://th.wikipedia.org>

พระปิยมหาราช

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นกษัตริย์ที่เคารพรักของทวยราษฎร์ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอเนกประการทั้งในการปกครองบ้านเมือง และพระราชทานความร่มเย็นเป็นสุขแก่ชนทุกหมู่เหล่า ทวยราษฎร์ทั้งปวงจึงได้ถวายพระนามว่า **พระปิยมหาราช** หรือ**พระพุทธเจ้าหลวง** มีพระบรมราชานุญาตเรียกว่า **พระบรมรูปทรงม้า** ซึ่งเป็นพระบรมราชานุญาตที่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี ปวงชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้ร่วมใจกันจัดสร้าง ต่อมาทางราชการได้ประกาศให้วันที่ 23 ตุลาคม ซึ่งเป็นวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวันที่ระลึกสำคัญของชาติเรียกว่า **วันปิยมหาราช** และกำหนดให้เป็นวันหยุดราชการจนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมท้ายเรื่อง

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมจากห้องสมุด หรืออินเทอร์เน็ต
2. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าแล้วจัดทำรายงาน เรื่อง สมเด็จพระปิยมหาราช มีพระราชกรณียกิจที่สำคัญอย่างไรในการพัฒนาประเทศไทย

บทที่ 2

คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์

สาระสำคัญ

ในอดีตมีบุคคลสำคัญที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวีรบุรุษ วีรสตรีไทย ที่ช่วยรักษาเอกราชของชาติไทย และพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอยู่หลายท่าน ทั้งที่เป็นพระมหากษัตริย์ และสามัญชน จนเป็นที่ยกย่องและสรรเสริญจากประชาชนในยุคปัจจุบัน เยาวชนไทยจึงควรศึกษาไว้เป็นเยี่ยงอย่างในการดำเนินชีวิต

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกคุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์
2. นำคุณประโยชน์ของคุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

คุณประโยชน์วีรบุรุษ วีรสตรีไทยที่มีต่อประเทศ

คุณประโยชน์วีรบุรุษ วีรสตรีไทยที่มีต่อประเทศ

ในสมัยที่ชาติไทยอาศัยอยู่ในจีน ก็เคยมีอาณาจักรใหญ่โต คือ อาณาจักรน่านเจ้า มีฐานะยิ่งใหญ่ มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ก่อตั้งประเทศมาก่อนหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย จึงเป็นประเทศที่เก่าแก่ มีความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรม วัฒนธรรม มีภาษาและอักษรเป็นของตนเอง ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เป็นเวลากว่า 400 ปี ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าทำลาย พระเจ้าตากสินมหาราชได้กู้ชาติและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีใน พ.ศ. 2310 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้สถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี ใน พ.ศ. 2325

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หลายประเทศในเอเชียโดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น พม่า ลาว เวียดนาม มาลายู ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ต้องตกเป็นอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจ แต่ประเทศไทยสามารถรักษาความเป็นเอกราชไว้ได้ เพราะพระปรีชาสามารถในการดำเนินวิเทศব্যของพระมหากษัตริย์ไทย โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระปิยมหาราช บางพระองค์ได้ทรงกอบกู้เอกราชของชาติด้วยความกล้าหาญเสียสละ อาทิ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยไว้ได้จนถึงทุกวันนี้

คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักมีดังนี้

1. พญาเม็งรายมหาราช มหาราชแห่งอาณาจักรลานนาไทย ผู้ทรงประกอบด้วยความคุณธรรม มีพระปรีชาสามารถรวบรวมเมืองใหญ่น้อยแห่งแคว้นลานนาให้เป็นอาณาจักรเดียวกันจนเป็นผลสำเร็จ
2. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช มหาราชแห่งอาณาจักรสุโขทัย ทรงเป็นพระบิดาแห่งอักษรไทย ผู้ทรงปกครองบ้านเมืองให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขแบบพ่อปกครองลูก
3. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช มหาราชผู้ทรงเป็นมหาวีรกษัตริย์ได้ทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทย ด้วยความเก่งกล้าสามารถ เป็นที่เกรงขามแก่บรรดาอริราชศัตรู
4. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช มหาราชผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่งการทูตของไทย ทรงพระปรีชาสามารถอย่างยิ่งในการปกครองบ้านเมือง
5. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มหาราชแห่งกรุงธนบุรี ผู้ทรงกอบกู้เอกราชของชาติด้วยความกล้าหาญ เสียสละ และพระปรีชาสามารถอย่างสูงยิ่ง โดยใช้เวลาเพียง 7 เดือน และทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี

6. สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ผู้ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์จักรี ทรงสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี ได้ทรงปราบปรามศัตรู กู้บ้านเมืองให้พ้นภัยพิบัติเป็นอิสริภาพ ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและประเทศชาติ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองมาจนทุกวันนี้

7. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ผู้ทรงเป็นที่รักของประชาชน ได้ทรงเลิกทาส โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อ ได้ทรงดำเนินวิเทโศบายอย่างฉลาด ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยไว้ได้ และได้ทรงพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า

8. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า ผู้ทรงเป็นจอมปราชญ์ของชาติไทย และเป็นพระบิดาแห่งชาตินิยม ผู้ทรงก่อตั้งกองเสือป่าและกองลูกเสือ ทรงปลุกใจให้คนไทยมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม

9. ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร เป็นวีรสตรีที่มีความกล้าหาญ เฉลียวฉลาด ได้ทำการป้องกันรักษาเมืองไว้เป็นสามครั้ง มิให้ข้าศึกที่ยกมาประชิดเมือง ตีเมืองเอาได้

10. พระนางจามเทวี เป็นปฐมกษัตริย์องค์แรกของแคว้นศรีวิชัย เป็นศูนย์กลางความเจริญในยุคแรกทางภาคเหนือของไทย พระนางเป็นผู้อยู่ในศีลธรรมซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการปกครองวัฒนธรรม สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศาสนา มีการทำนุบำรุงอย่างเห็นได้ชัด

กิจกรรมท้ายบท

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติม ว่ามีวีรบุรุษและวีรสตรีท่านใดอีกจากหนังสือหรือเว็บไซต์ แล้วบอกคุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรี ท่านนั้น

แบบทดสอบหลังเรียน

1. สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาใดมากที่สุด
 - ก. ศาสนาพุทธ
 - ข. ศาสนาคริสต์
 - ค. ศาสนาอิสลาม
 - ง. ศาสนาฮินดู
2. ใครเป็นผู้สถาปนารัฐธนบุรีศรีมหาสมุทร
 - ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 - ข. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 - ค. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 - ง. สมเด็จพระปิยะมหาราช
3. หลังจากพระเจ้าตากสินมหาราชสวรรคตแล้ว ใครได้ขึ้นครองราชย์แทน
 - ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 - ข. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 - ค. สมเด็จพระบรมราชาที่ 4
 - ง. สมเด็จพระปิยะมหาราช
4. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือรัชกาลใด
 - ก. รัชกาลที่ 5
 - ข. รัชกาลที่ 4
 - ค. รัชกาลที่ 3
 - ง. รัชกาลที่ 2
5. ในรัชสมัยใดที่กรุงรัตนโกสินทร์ยอมรับวัฒนธรรม ตะวันตกเข้ามาพัฒนาประเทศ
 - ก. รัชกาลที่ 2
 - ข. รัชกาลที่ 3
 - ค. รัชกาลที่ 4
 - ง. รัชกาลที่ 5

6. การเลิกทาสเกี่ยวข้องกับรัชกาลใดมากที่สุด
 - ก. รัชกาลที่ 4
 - ข. รัชกาลที่ 5
 - ค. รัชกาลที่ 6
 - ง. รัชกาลที่ 7

7. วิธีการเลิกทาสของไทยเป็นแบบใด
 - ก. ให้ลูกทาสมารับใช้แทน
 - ข. ให้ทาสมารับราชการทหารแทน
 - ค. ประกาศเลิกพร้อมกันทั่วราชอาณาจักร
 - ง. ประกาศเลิกเฉพาะทาสที่มีอายุน้อยไปจนอายุมาก

8. การเสด็จประพาสต้นไม่ได้รับประโยชน์ตามข้อใด
 - ก. ประหยัดค่าใช้จ่าย
 - ข. เห็นความเป็นอยู่ของราษฎร
 - ค. รู้การทำงานของข้าราชการท้องถิ่น
 - ง. มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับราษฎรรากหญ้า

9. วัตถุประสงค์ของการเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรกของรัชกาลที่ 5 คือข้อใด
 - ก. การแสดงฐานะของไทยให้ชาติยุโรปได้รู้จัก
 - ข. การเจรจาแก้ไขความขัดแย้งกับชาติในยุโรป
 - ค. การศึกษาวัฒนธรรมของชาติในยุโรป
 - ง. การศึกษาความเจริญของชาติในยุโรป

10. ข้อใดไม่ใช่พระราชกรณียกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 5
 - ก. ตั้งโรงเรียนวัดมหรธรรณพาราม
 - ข. ตั้งกรมไปรษณีย์โทรเลข
 - ค. ตั้งรถไฟฟ้าใต้ดิน
 - ง. ตั้งสภาอากาศ

11. พระราชกรณียกิจที่สำคัญของรัชกาลที่ 5 คือข้อใด
- ก. ยกเลิกกองทุนสกอลาชิป
 - ข. ยกเลิกเสื่อราชปะแตน
 - ค. ยกเลิกการใช้รถม้า
 - ง. เลิกทาส
12. สมเด็จพระปิยมหาราช คือใคร
- ก. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
 - ข. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 - ค. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 - ง. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
13. รัชกาลที่ 5 ทรงตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎร แห่งแรกคือโรงเรียนอะไร
- ก. โรงเรียนสวนกุหลาบ
 - ข. โรงเรียนเตรียมอุดม
 - ค. โรงเรียนวัดมเหยงคณ์
 - ง. โรงเรียนวัดบวรนิเวศน์
14. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์กี่ปี
- ก. 23 ปี
 - ข. 42 ปี
 - ค. 53 ปี
 - ง. 58 ปี
15. ใครเป็นผู้ใช้ของ้าวฟันสมเด็จพระสุริโยทัย สวรรคตบนหลังช้าง
- ก. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
 - ข. พระเจ้าตะเบงชเวตี้
 - ค. พระเจ้าแปร
 - ง. ขุนสามชน

16. พ่อขุนรามคำแหงโปรดให้ประชาชนมาร้องทุกข์ต่อพระองค์โดยตรง เพื่อ
- ทำให้ประชาชนไม่กล้ามาร้องทุกข์
 - ทำให้คดีความลดน้อยลง
 - ทำให้ทราบปัญหาที่แท้จริง
 - ทำให้ข้าราชการตั้งใจทำงาน
17. ข้อใดไม่ใช่พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
- ประดิษฐ์ตัวอักษรไทย
 - ให้ราษฎรค้าขายได้อย่างเสรี
 - ยกเว้นการเก็บภาษีจกอบ
 - จัดตั้งโรงเรียนเป็นแห่งแรก
18. การศึกษาประวัติวีรบุรุษ วีรสตรี เพื่อประโยชน์ในด้านใดมากที่สุด
- เพื่อทราบถึงประวัติส่วนบุคคล
 - เพื่อให้เกิดความรู้ ความซาบซึ้งขึ้น
 - เพื่อมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
 - ง. เพื่อเกิดความสำนึกในการเสียสละเพื่อบ้านเมือง
19. ข้อใดเป็นพระราชกรณียกิจด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของพ่อขุนรามคำแหง
- ทรงคิดประดิษฐ์อักษรไทย
 - ทรงยกเว้นการเก็บภาษีจกอบ
 - ทรงปกครองแบบพ่อปกครองลูก
 - ทรงริเริ่มประเพณีเฒ่าเทียนเล่นไฟ
20. กษัตริย์พระองค์แรกของกรุงสุโขทัยคือใคร
- พ่อขุนรามคำแหง
 - พ่อขุนบานเมือง
 - พ่อขุนเมงราย
 - พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

21. สมเด็จพระสุริโยทัยมีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระนเรศวร อย่างไร
- สมเด็จพระสุริโยทัยเป็นพระชนนีษฐาของสมเด็จพระนเรศวร
 - สมเด็จพระนเรศวรเป็นพระราชนัดดาของสมเด็จพระสุริโยทัย
 - สมเด็จพระนเรศวรเป็นพระปิตุลาสมเด็จพระสุริโยทัย
 - ไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย
22. ปืนยาวที่สมเด็จพระนเรศวรใช้ยิงข้ามแม่น้ำถูกแม่ทัพพม่าตายคาอูช้าง ชื่อว่าอะไร
- พระแสงปืนคาบค่าย
 - พระแสงปืนข้ามแม่น้ำ
 - พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง
 - พระแสงปืนต้นข้ามแม่หงสาวดี
23. สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพที่เมืองอะไร
- เมืองแครง
 - เมืองละแวก
 - ค.เมืองหงสาวดี
 - เมืองพิษณุโลก
24. การสู้รบแบบกองโจรที่สมเด็จพระนเรศวรทรงใช้ในการรักษากรุงศรีอยุธยา คือข้อใด
- โจมตีด้วยกำลังที่มากกว่า
 - โจมตีสกัดการส่งเสบียงอาหาร
 - โจมตีสกัดการเข้าประตูเมืองด้านหน้า
 - โจมตีสกัดการเข้าประตูเมืองด้านหลัง
25. ผู้เรียนสามารถค้นหาประวัติบุคคลสำคัญได้จากข้อใดมากที่สุด
- หนังสือพิมพ์
 - นิตยสาร Time
 - อินเทอร์เน็ต
 - สวนสนุก

26. เหตุใดพม่าจึงไม่สามารถตีเมืองถลางได้
- ก. พม่าขาดการณ้กองกำลังของถลางผิดพลาด
 - ข. คุณหญิงจันลวงพม่าว่ามีกำลังมาเสริมทุกคืน
 - ค. พม่าอ่อนล้าและขาดเสบียงอาหาร
 - ง. ถูกทุกข้อ
27. คุณหญิงจันและคุณหญิงมุก เป็นตัวอย่างของวีรสตรี ตามข้อใด
- ก. เสียสละ
 - ข. กล้าหาญ
 - ค. ความเฉลียวฉลาด
 - ง. ถูกทุกข้อ
28. ใครคือกษัตริย์องค์แรกของอาณาจักรสุโขทัย
- ก. สมเด็จพระนเรศวร
 - ข. พ่อขุนรามคำแหง
 - ค. พระนางจามเทวี
 - ง. พระศรีสุริโยทัย
29. อาณาจักรละโว้ ได้รับอิทธิพลจากข้อใด
- ก. ทวารวดี
 - ข. เขมร
 - ค. ขอม
 - ง. ลาว
30. พระนางจามเทวี เป็นธิดาของกษัตริย์อาณาจักรใด
- ก. ทวารวดี
 - ข. ละโว้
 - ค. ล้านนา
 - ง. ขอม
-

แนวเฉลยกิจกรรมท้ายบท

บทที่ 1

เรื่องที่ 1 พระนางจามเทวี

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องพระนางจามเทวีเพิ่มเติมจากห้องสมุด หรือ เว็บไซต์
แนวตอบ ประวัติ ความเป็นมา โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. ให้ผู้เรียนเขียนประวัติของพระนางจามเทวี

แนวตอบ ดูคำตอบจากเนื้อหา

3. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของพระนางจามเทวีที่มีต่อชาติไทย

แนวตอบ

- 1) พระนางจามเทวี เป็นผู้มั่งมีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทำให้พสกนิกรอยู่เย็นเป็นสุข

ได้แก่

การสร้างวัดประจำเมือง 4 วัด ได้แก่

วัดอรุณญิกกรัณมการาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของพระนคร

วัดอาพัทธาราม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของพระนคร

วัดมหาวนาราม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระนคร

วัดมหาธาตาราม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของพระนคร

- 2) เป็นผู้มั่งมีพระปรีชาหลักแหลม ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท สังเกตได้จากการการเตรียมกองทัพให้พร้อมเมื่อยามสงบ เพื่อไว้ต่อสู้กับศัตรูผู้รุกราน

- 3) เป็นผู้รักศักดิ์ศรีความเป็นสตรีไทย สังเกตได้จาก การที่ขุนวิลังคะ เป็นขุมตามพร้อมเครื่องบรรณาการ เพื่อขอพระนางไปเป็นมเหสีแห่งระมิงนคร เป็นเหตุให้พระนางขับไล่ขุน วิลังคะออกจากพระนคร

เรื่องที่ 2 ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติมเรื่องท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทร จากหนังสือหรือเว็บไซต์
แนวตอบ ประวัติ ความเป็นมา โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทรที่มีต่อชาติไทย

แนวตอบ

- 1) เป็นผู้เสียสละ กล้าหาญ สังเกตจากการรวบรวมกำลังจากหมู่บ้านต่างๆ เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อป้องกันเมืองถลางจากการโจมตีของ จันทพม่าถอยทัพกลับไปในที่สุค

2) เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด สังเกตได้จาก การทำกลวงให้พม่าคิดว่ามีทหารในเมืองถางเป็นจำนวนมาก โดยให้ผู้หญิงแต่งตัวคล้ายทหาร เอาไม้ทองเหลืองเคลือบตีบุกมาทำเป็นอาวุธ ทำให้พม่าเข้าใจผิดคิดว่ามีทหารจำนวนมากในเมือง

เรื่องที่ 3 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

1. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จากหนังสือหรือเว็บไซต์
แนวตอบ ประวัติ ความเป็นมา พระราชกรณียกิจที่สำคัญ โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. พ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนากรุงสุโขทัย

แนวตอบ

- 1) ทรงรวบรวมอาณาจักรสุโขทัยให้เป็นปึกแผ่น ขยายอาณาเขตให้กว้างขวาง
- 2) การติดต่อสัมพันธ์กับต่างประเทศ
- 3) การดูแลทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด โดยให้แขวนกระดิ่งไว้หน้าประตูวัง ใครมีเรื่องเดือดร้อน ก็มาสั่งกระดิ่งกราบทูลความเดือดร้อน
- 4) การทำนุบำรุงศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีหลักจาริตประเพณี เช่น การเผาเทียนเล่นไฟ

3. พระราชกรณียกิจของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่เป็นรากฐานการพัฒนาจนถึงทุกวันนี้มีอะไรบ้าง

แนวตอบ

- 1) ด้านศาสนา ให้มีการสร้างปูชนียสถานและปูชนียวัตถุจำนวนมาก ซึ่งพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยที่มีความงดงาม
- 2) การประดิษฐ์ศิลาจารึก เป็นรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในทุกด้าน เช่น ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี การเมืองการปกครอง ภาษาศาสตร์ ฯลฯ

เรื่องที่ 4 สมเด็จพระสุริโยทัย

1. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัยเพิ่มเติมจากหนังสือหรือเว็บไซต์
แนวตอบ ประวัติ ความเป็นมา เหตุการณ์ที่สำคัญ โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของสมเด็จพระสุริโยทัยที่มีต่อชาติไทย

แนวตอบ

- 1) ความกล้าหาญ สมเด็จพระสุริโยทัยมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวแม้จะเป็นสตรี สังเกตจากการที่พระองค์ทรงแต่งกายแบบพระมหากษัตริย์ ร่วมออกรบกับพระสวามี โดยมีได้เกรงกลัวกองทัพพม่า

2) ความเสียหาย สมเด็จพระสุริโยทัยทรงสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ เพราะหากว่า สมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงสวรรคตหรือพ่ายแพ้แก่พม่าหมายถึงการแพ้สงครามของชาติด้วย

เรื่องที่ 5 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

1. ให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจากหนังสือ หรือ เว็บไซต์

แนวตอบ เหตุการณ์ที่สำคัญและวีรกรรม โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. ให้ผู้เรียนบอกคุณประโยชน์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเพื่อประเทศชาติ

แนวตอบ

1) ทรงพระปรีชาสามารถ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระปรีชาสามารถในด้านการรบ โดยทรงเป็นผู้นำทัพด้วยพระองค์เอง และยังปฏิบัติองค์เท่าพลทหาร สังกัดได้จากทรงปิ่นค้อยพม่าโดยคาบพระแสงดาบ และทรงพระแสงปืนตันยิงข้ามแม่น้ำสะโตง

2) ทรงเฉลียวฉลาด มีความสามารถในการทำอุบายลวงในการรบ เช่น การตีเมืองคัง การรบแบบกองโจร เป็นต้น

3) ทรงประกาศอิสรภาพของกรุงศรีอยุธยา ไม่ขึ้นต่อกรุงหงสาวดี

3. ให้ผู้เรียนยกตัวอย่างความเป็นคนฉลาดเฉลียวของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมา 1 ตัวอย่าง

แนวตอบ

1) การตีเมืองคัง เมืองคังตั้งอยู่บนภูเขา การตีตรงๆไม่สามารถเอาชนะได้ พระองค์จึงทรงออกอุบายให้ตีเมืองคังตอนใกล้รุ่ง ทำท่าจะโจมตีด้านหน้า แต่ให้ทหารซึ่งมีกำลังมากกว่าเข้าโจมตีด้านหลัง จนสามารถตีเมืองคังได้ในที่สุด

2) การแต่งกองโจรออกโจมตีสกัดการส่งเสบียงอาหารของกรุงหงสาวดี ที่มาล้อมกรุงศรีอยุธยา ทำให้กองทัพพม่าขาดเสบียง และในที่สุดก็เลิกทัพกลับไป

เรื่องที่ 6 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

1. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม 2-3 คน ช่วยกันวิเคราะห์ว่า เหตุการณ์ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสิน เรื่องใดประทับใจมากที่สุด เพราะเหตุใด

แนวตอบ ทรงพระปรีชาสามารถในการรบ ไม่ว่าจะเป็นการขยายอาณาเขต การรวบรวมหัวเมืองใหญ่น้อย หรือการสู้รบกับพม่า พระองค์ทรงกล้าศึก หลายครั้งหลายปีติดต่อกัน เช่น

พุทธศักราช 2310

- การเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2
- การประกาศอิสรภาพหลังจากที่รบชนะพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น
- การสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรเป็นเมืองหลวง

- พม่ายกกองทัพมาตีไทยที่บางกุ้ง

พุทธศักราช 2311

- การเถลิงถวัลยราชสมบัติของสมเด็จพระเจ้าตากสิน
- การยกกองทัพขึ้นไปตีกลุ่มเมืองพิษณุโลก
- กลุ่มพระฝางยกกองทัพลงมาตีกลุ่มเมืองพิษณุโลก
- การยกกองทัพขึ้นไปตีกลุ่มเมืองพิมาย

พุทธศักราช 2312

- กรุงศรีสัตนาคณหุตแต่งเจ้าหน่อเมืองนำเครื่องราชบรรณาการมาขอเป็นเมืองขึ้น
- การยกกองทัพขึ้นไปตีเขมร
- การยกกองทัพไปตีเมืองนครศรีธรรมราช

ฯลฯ

2. กลยุทธ์ในการตีเมืองจันทบุรี ผู้เรียนจะนำมาปรับใช้ได้อย่างไรบ้างในชีวิตประจำวัน
แนวตอบ ใช้ในการเรียน เช่น ตั้งใจที่จะสอบวิชานี้ให้ได้ ก็จะต้องมุ่งมั่นทำให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ให้เลือกใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์และตนเอง เช่น ถ้าไม่ชอบอ่านหนังสือ ก็อาจจะคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน หรือค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการนำเสนอที่น่าสนใจ เป็นต้น

3. ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่ “พระยาตากกำลังจะเสด็จจะเข้าชนประตู แต่นายท้ายช้างเกรงว่าพระยาตากจะถุกยิง จึงเกี่ยวช้างให้ถอยออกมา พระยาตากชักดาบออกมาจะฟันนายท้ายช้าง” แสดงว่าพระยาตากเป็นบุคคลเช่นใด

แนวตอบ พระยาตากเป็นผู้มุ่งมั่น จะกระทำการใดต้องทำให้ได้ ไม่สนใจว่าจะต้องตาย ยอมเสียสละแม้กระทั่งชีวิต อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นทหารมีความเชื่อมั่น ว่าพระองค์เป็นผู้นำที่เก่งกล้าสามารถ ไม่เกรงกลัวข้าศึก เป็นขวัญกำลังใจให้ทหาร

4. ให้ผู้เรียนบอกคุณลักษณะของพระเจ้าตากสินมหาราชที่สมควรนำมาเป็นตัวอย่างพร้อมยกตัวอย่าง ประกอบ

แนวตอบ ความเป็นคนฉลาด กล้าหาญ กล้าคิด กล้าทำ และทำด้วยความมุ่งมั่น เช่น การยกทัพไปตีเมืองจันทบุรี พระองค์มีกำลังน้อยกว่า จึงใช้จิตวิทยาแก่ทหาร ให้ทุบหม้อข้าวหม้อแกง หมายถึงถ้าไม่สามารถตีเมืองจันทบุรีได้ก็ไม่มีข้าวกิน ทหารจึงต้องเอาชนะให้ได้

เรื่องที่ 7 สมเด็จพระปิยมหาราช

1. ให้ผู้เรียนศึกษาพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระปิยมหาราชเพิ่มเติมจากห้องสมุด หรือเว็บไซต์

แนวตอบ พระราชกรณียกิจด้านต่างๆ โดยให้บอกชื่อหนังสือ หรือเว็บไซต์ที่ค้นคว้าด้วย

2. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าแล้วจัดทำรายงาน เรื่อง สมเด็จพระปิยมหาราช มีพระราชกรณียกิจที่สำคัญอย่างไรในการพัฒนาประเทศไทย

แนวตอบ มีระบบสาธารณสุขยุคขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เช่น การไฟฟ้า การประปา

- 1) มีการนำยานพาหนะมาใช้ในประเทศ เช่น รถไฟ รถยนต์ รถราง รถลาก เป็นต้น
- 2) มีการออกหนังสือสำคัญสำหรับการครอบครองที่ดินเป็นครั้งแรก ซึ่งเรียกว่า

“ตราจอง” ซึ่งต่อมาเรียกว่า “โฉนด

- 3) มี พิพิธภัณฑสถาน ขึ้นครั้งแรก ในหอคองคอรัสเตีย หรือ ศาลาสหทัย

สมาคม (คนทั่วไปนิยมเรียกว่า *หอมิวเซียม*)

- 4) มี กรมไปรษีย์โทรเลข ขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2441

- 5) ทรงตั้ง โรงพยาบาลวังหลัง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลแห่งแรกของประเทศไทย

ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น *โรงพยาบาลศิริราช*

- 6) ทรงตั้ง สภาอุณาโมแดง (สภาภาษา)

7) ทรงสร้าง พระที่นั่งอนันตสมาคม ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2440 เพื่อใช้เป็นท้องพระโรง และเพื่อประกอบการพระราชพิธีต่างๆ ตามพระราชประเพณี

บทที่ 2 คุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรีไทย ในประวัติศาสตร์

1. ให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติม ว่ามีวีรบุรุษและวีรสตรีท่านใดอีกจากหนังสือหรือเว็บไซต์แล้วบอกคุณประโยชน์ของวีรบุรุษและวีรสตรี ท่านนั้น

แนวตอบ

1) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ผู้ทรงเป็นที่รักของประชาชน ได้ทรงเลิกทาส โดยไม่มีการเสียเลือดเนื้อ ได้ทรงดำเนินวิเทศบายอย่างฉลาด ทำให้ประเทศไทยสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยไว้ได้ และได้ทรงพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า

2) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทย ผู้ทรงเป็นจอมปราชญ์ของชาติไทยและเป็นพระบิดาแห่งชาตินิยม ผู้ทรงก่อตั้งกองเสือป่าและกองลูกเสือ ทรงปลุกใจให้คนไทยมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม

แบบทดสอบหลังเรียน

คำตอบ

ข้อ 1 ก	ข้อ 2 ข	ข้อ 3 ก	ข้อ 4 ก	ข้อ 5 ง
ข้อ 6 ข	ข้อ 7 ค	ข้อ 8 ก	ข้อ 9 ข	ข้อ 10 ค
ข้อ 11 ง	ข้อ 12 ข	ข้อ 13 ค	ข้อ 14 ข	ข้อ 15 ค
ข้อ 16 ค	ข้อ 17 ง	ข้อ 18 ง	ข้อ 19 ข	ข้อ 20 ง
ข้อ 21 ข	ข้อ 22 ค	ข้อ 23 ก	ข้อ 24 ข	ข้อ 25 ข
ข้อ 26 ง	ข้อ 27 ง	ข้อ 28 ค	ข้อ 29 ค	ข้อ 30 ข

บรรณานุกรม

คึกเดช กันตามระ. สุธียุทธ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดับเบิลยู, 2537.

วีรสตรีไทย: สมเด็จพระสุริโยทัย. สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน ฉบับที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หอรัษฎากรพิพัฒน์, 2542.

มหาราช. สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน ฉบับที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : หอรัษฎากรพิพัฒน์, 2542.

พิมาน แจ่มจรัส.สงครามประวัติศาสตร์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด, 2543.

สมพร เทพสิทธิ. ประวัติศาสตร์ชาติไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด, มปป.

อุดม เขยกิจวงศ์. อนุสาวรีย์ วัด สะพาน คลอง ถนน. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญา, 2549.

<http://blog.eduzones.com> (11 มกราคม 2554)

<http://th.wikipedia.org/> (11 มกราคม 2554)

<http://www.trueplookpanya.com/true/knowledge> (11 กุมภาพันธ์ 2554)

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index>. (13 มค. 54)

<http://phuketindex.com/> (10 มกราคม 2554)

<http://www.panyathai.or.th/wiki/index> (11 มกราคม 2554)

http://www.lib.ru.ac.th/journal/oct/oct23_ck_index.html (11 มกราคม 2554)

http://www.photoontour.com/SpecialPhotos_HTML/23OCT/king_rama5.htm (11 มกราคม 2554)

<http://learn.wattano.ac.th/TCH/suriyan/Part%20K5.htm> (26 มกราคม 2554)

http://www.learningthai.com/comprehension/question_08.html (8 กุมภาพันธ์ 2554)

<http://202.143.148.60/myscrapbook/> (11 มกราคม 54)

[http://www.tlcthai.com/webboard/view_topic.php?table_id=1&cate_id=109&post_id\(15](http://www.tlcthai.com/webboard/view_topic.php?table_id=1&cate_id=109&post_id(15)
มกราคม 2554)

<http://atcloud.com/stories/47020> (15 มกราคม 2554)

http://www.wangdermpalace.com/kingtaksin/thai_thegreat.html(15 มกราคม 2554)

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. นายวัชรินทร์ จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
3. นางมาริสา โทเศยะโยธิน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ผู้ทรงคุณวุฒิและเรียบเรียง

1. นางสาวสุพัตรา โทวารากา	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
2. นางกัญญา สระใหญ่	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

คณะบรรณาธิการ

1. นางสาวสุพัตรา โทวารากา	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
2. นางสาวนริสา ณ นคร	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
3. นางสาววราลี แพรคล้าย	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
4. นางกัญญา สระใหญ่	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
5. นางสาวประภาภรณ์ คำโสภาส	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวพรรณราย คำขำ	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ